

Załącznik do Uchwały Nr L/387/13

Rady Miejskiej Tuszyn z dnia 30 grudnia 2013r.

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Tuszyn
na lata 2014-2020

2013

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
1. STRUKTURA STRATEGII.....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	6
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA.....	18
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY	18
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	18
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	20
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	21
5. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	22
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY	24
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	27
8. BEZDOMNOŚĆ.....	29
9. EDUKACJA	29
10. KULTURA	31
11. SPORT I REKREACJA.....	32
12. TURYSTYKA	34
13. SYTUACJA DZIECKA.....	35
14. OCHRONA ZDROWIA	40
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	43
16. POMOC SPOŁECZNA	44
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	53
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	55
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO	59
20. SEKTOR POZARZĄDOWY	66
21. ANALIZA SWOT	69
22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY	76
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	78
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	78
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	95
3. PROGRAMY I PROJEKTY	96
IV. UWAGI KOŃCOWE	101
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	102

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuszynie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2014-2020. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

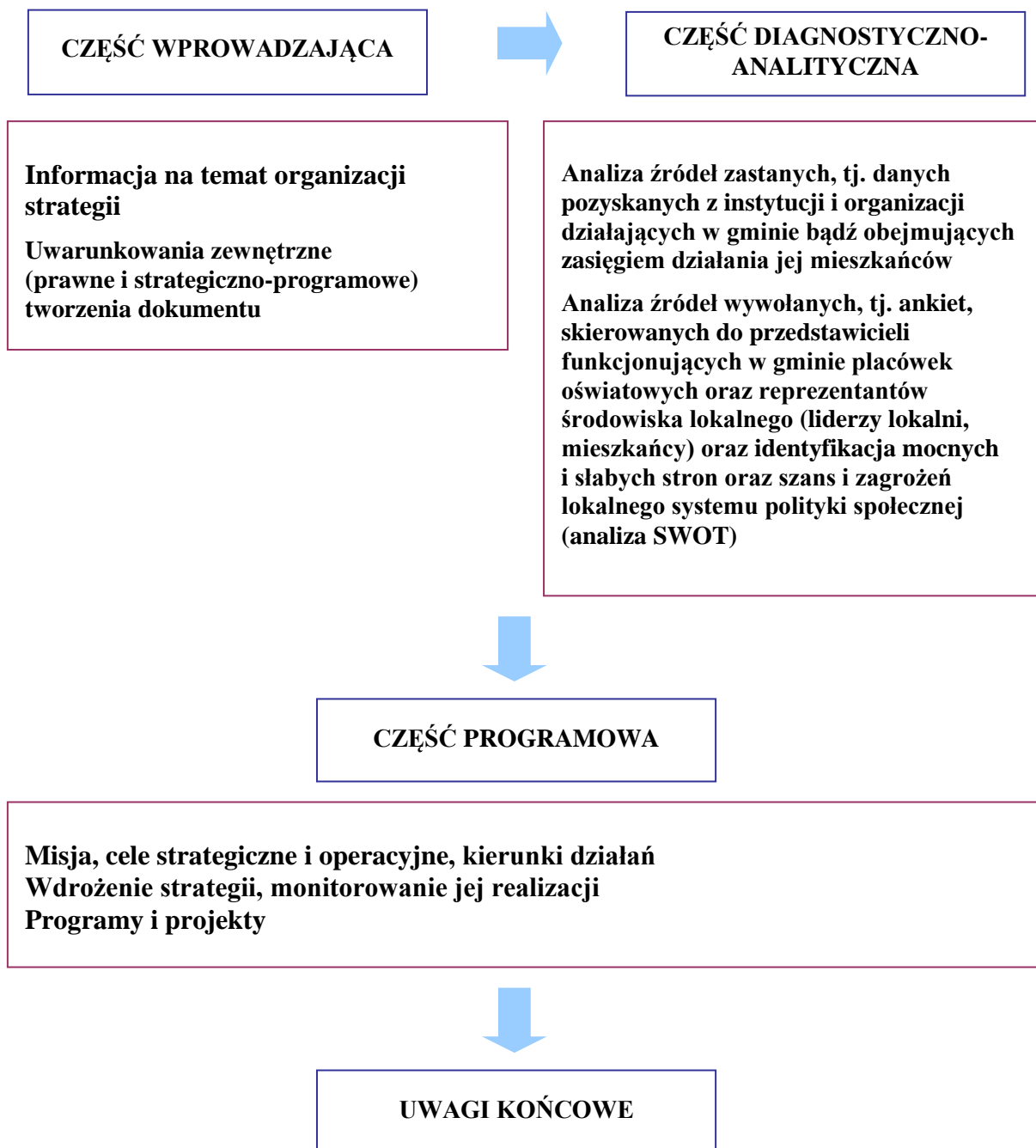
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Demografia;
- Gospodarka;
- Rynek pracy;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Bezdomność;
- Edukacja;
- Kultura;
- Sport i rekreacja;
- Turystyka;
- Sytuacja dziecka;
- Ochrona zdrowia;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Działalność organizacji pozarządowych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych. Część programowa zawiera także

omówienie projektów zaproponowanych przez przedstawicieli instytucji gminy i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 124),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 674 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zmianami),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 966),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej

i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,

- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten będzie osiąganym poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności), jednocześnie będąc odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa.

Dokument jest instrumentem polityki regionalnej województwa, określającym główne kierunki jego rozwoju, których wdrożenie, przy wykorzystaniu środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i środków krajowych, ma m.in. służyć poprawie konkurencyjności gospodarczej województwa, promowaniu zrównoważonego rozwoju regionu oraz zapewnieniu jego większej spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej. Celem głównym Programu jest „Integracja regionu z europejską i globalną przestrzenią społeczno-gospodarczą jako środkowoeuropejskiego centrum rozwoju, sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności przy zachowaniu różnorodności jego miejsc”.

Uznano, iż cel główny będzie realizowany poprzez cele szczegółowe odnoszące się do ośmiu osi priorytetowych. Cel osi priorytetowej V „Infrastruktura społeczna – zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich”, w ramach którego wyznaczono cel szczegółowy „Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich”, zakłada zarówno podniesienie poziomu usług w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i edukacji, jak i poprawę sytuacji gospodarczej. Szeroki dostęp do wysokiej jakości usług medycznych, usług pomocy społecznej i kształcenia na każdym szczeblu ma przyczynić się m.in. do równomiernego rozwoju gospodarczego województwa, powstania lepiej wykształconych kadr regionalnych, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Istniejący potencjał kulturalny regionu w połączeniu z aktywnością w sferze kultury, a także stałymi inwestycjami w infrastrukturę kulturalną ma z kolei spowodować podniesienie standardu oraz prestiżu sfery kultury. Działania te służą przede wszystkim poszerzeniu i podniesieniu poziomu oferty kulturalnej i poprawy warunków jej odbioru oraz wypracowania endogenicznego produktu kulturowego.

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007-2020

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007-2020 jest dokumentem, który określa główne działania samorządu województwa łódzkiego zgodnie z przypisanymi mu zadaniami z zakresu pomocy społecznej. Zawiera diagnozę społeczną województwa (ocenę stanu pomocy społecznej i istniejącej infrastruktury socjalnej), priorytety oraz misję polityki społecznej, za którą uznano „podnoszenie jakości życia wśród mieszkańców regionu, szczególnie tych, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym”.

Na podstawie wyznaczonych priorytetów polityki społecznej oraz sformułowanej misji określono następujące cele strategiczne i operacyjne:

1. Wdrażanie aktywnej polityki społecznej
  - Zwiększenie wiedzy dotyczącej problemów społecznych
  - Stymulowanie i wspomaganie lokalnych inicjatyw
  - Wprowadzanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań
  - Zwiększenie dostępności kształcenia i szkoleń dla służb
  - Rozwój sektora pozarządowego
2. Systemowa pomoc osobom i rodzinom
  - Rozwój usług socjalnych
  - Wzmacnianie rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodzin
  - Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży
  - Rozwój usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych i starszych
  - Rozwój infrastruktury pomocy społecznej
3. Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
  - Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy
  - Rozwój wolontariatu i społecznej inicjatywności
  - Propagowanie aktywnych metod wychodzenia z wykluczenia
  - Zapobieganie sytuacjom kryzysowym związanym z wykluczeniem
4. Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień
  - Zwiększenie poziomu świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

- Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i ograniczenia szkód zdrowotnych osób uzależnionych
  - Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
  - Monitorowanie stanu problemów uzależnień w województwie
5. Zwiększenie samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych
- Zwiększenie dostępności edukacji
  - Zwiększenie dostępności rehabilitacji leczniczej, społecznej
  - Wyrównywanie szans w zatrudnieniu
  - Uczestnictwo w życiu kulturalnym i promowanie aktywnego stylu życia
6. Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym
- Zwiększenie oddziaływania instytucji zajmujących się osobami starszymi
  - Promocja aktywnych form spędzania czasu przez osoby starsze
  - Zmniejszenie poczucia izolacji
  - Upowszechnianie działań instytucji zajmujących się osobami starszymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007-2013

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007-2013. Dokument zawiera diagnozę sytuacji w powiecie, określa czynniki wpływające na realizację zadań z zakresu polityki społecznej oraz wyznacza poniżej przedstawione cele strategiczne i szczegółowe.

1. Poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych:
- zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym oraz akceptacji środowiska lokalnego wobec osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
  - zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej i rehabilitacji osobom niepełnosprawnym,
  - zapewnienie równych szans w dostępie do edukacji na wszystkich poziomach kształcenia,
  - poprawa zatrudnialności i wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy osób niepełnosprawnych,
  - zwiększenie możliwości samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz promowanie innowacyjnych rozwiązań na ich rzecz,

- współpraca z organizacjami pozarządowymi.
2. Kwestia ochrony rodzin wielodzietnych oraz niepełnych. Zapewnienie dzieciom opieki, pomoc ich rodzinom oraz osobom usamodzielnionym.
    - zapewnienie całodobowej opieki dzieciom,
    - organizowanie czasu wolnego dla dzieci,
    - poradnictwo dla rodzin zastępczych,
    - pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych,
    - pomoc dla rodzin wielodzietnych oraz niepełnych,
    - szkolenie nauczycieli do współuczestnictwa, współpracy we wczesnym wykrywaniu uszkodzeń zdrowia dzieci i młodzieży,
    - formy oraz rodzaje patologii (przeprowadzanie w tym zakresie szkoleń).
  3. Rozwijanie systemu opieki nad osobami niepełnosprawnymi, psychicznie chorymi, upośledzonymi, długotrwale chorymi oraz starszymi i samotnymi.
    - podnoszenie standardów opieki w Domach Pomocy Społecznej,
    - rozszerzanie działalności Domów Pomocy Społecznej,
    - szkolenia bezrobotnych w kierunku zdobycia umiejętności i kwalifikacji opieki nad osobami starszymi, samotnymi, chorymi.
  4. Zapobieganie dysfunkcjonalności rodzin oraz wykluczeniu społecznemu.
    - działania mające na celu rozwijanie profilaktyki prozdrowotnej,
    - prowadzenie opieki specjalistycznej dla osób uzależnionych, ofiar i sprawców przemocy,
    - współpraca ze szkołami,
    - aktywizacja społeczna i zawodowa osób i rodzin wykluczonych społecznie,
    - wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (inwestowanie w przyszłość).
  5. Propagowanie wspólnych działań lokalnych instytucji i organizacji o charakterze publicznym i niepublicznym, pozarządowym i kościelnym w celu diagnozowania problemów, wymiany informacji, przygotowywania programów z zakresu rozwiązywania problemów indywidualnych i społecznych oraz ich realizacji.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013 jest dokumentem, który przedstawia sytuację społeczno-gospodarczą gminy Tuszyn, określa mocne i słabe strony gminy, identyfikuje czynniki sprzyjające rozwojowi (szanse) lub ten rozwój ograniczające (zagrożenia)

oraz formułuje priorytety i wyznacza działania zmierzające do osiągnięcia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Sformułowanym w Planie celem strategicznym jest „harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy”, którego zakładanym efektem jest m.in. zmniejszenie bezrobocia. Uznano, że cel strategiczny zostanie osiągnięty poprzez realizację zadań. W obszarze „Infrastruktura społeczna” zaliczono do nich:

- modernizację i doposażenie szkół i przedszkoli,
- budowę domu opieki społecznej,
- budowę boisk do tenisa ziemnego,
- modernizację istniejącego stadionu w Tuszynie-Lesie oraz budowę nowych boisk na terenie miasta i wsi,
- budowę publicznych punktów dostępu do sieci Internet.

W oparciu o listę zadań przewidzianych opracowano wykaz projektów inwestycyjnych służących realizacji tych zadań. W zakresie infrastruktury społecznej i edukacyjnej zaliczono do nich m.in.:

- rewitalizację centrum Tuszyn Stare Miasto, w szczególności Placu Reymonta i Parku,
- budowę placów zabaw na terenie gminy Tuszyn ze szczególnym uwzględnieniem Dzielnicy Tuszyn Stare Miasto i Dzielnicy Tuszyn-Las oraz budowę świetlicy w Żerominie,
- pomoc finansową dla Starostwa Powiatowego Łódź – Wschód na budowę sali sportowej (namiotowej),
- budowę pawilonu „Zielony Rynek” w Tuszynie Lesie,
- budowę pawilonu „Zielony Rynek” przy ul. Zwierzyńskiego w Tuszynie,
- zakup i montaż monitoringu miasta – dzielnica Tuszyn Stare Miasto i dzielnica Tuszyn-Las,
- budowę sali gimnastycznej i biblioteki przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Tuszynie-Lesie przy ul. Poniatowskiego 11,
- budowę sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Górkach Dużych,
- budowę boiska do gier zespołowych na terenie Osiedla Brzezińska w Tuszynie,
- budowę kortu tenisowego przy Oddziale Przedszkola Miejskiego Nr 2 w Tuszynie z siedzibą w Garbowie (ul. Kruszowska 13),
- budowę boisk do tenisa ziemnego na terenie gminy Tuszyn (miasto Tuszyn, Wodzin)
- budowę lokalnego centrum opieki nad długotrwale bezrobotnymi w gminie Tuszyn,
- budowę boiska treningowego przy stadionie miejskim w Tuszynie-Lesie,
- budowę dwóch budynków mieszkalnych zlokalizowanych na działce przy ul. Palestyńskiej,

- modernizację stadionu miejskiego w Tuszynie-Lesie,
- zamontowanie kolektorów ciepłych z infrastrukturą w Krytej Pływalni „OCEANIK” + groty solne,
- termomodernizację (ocieplenie) budynku Szkoły Podstawowej w Wodzinie Prywatnym i przebudowę konstrukcji dachu.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Gmina Tuszyn jest gminą miejsko-wiejską, położoną w środkowej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim wschodnim, pomiędzy dwoma dużymi miastami: Łodzią – obecną stolicą województwa odległą od siedziby władz gminy miasta Tuszyna o 22 km, oraz Piotrkowem Trybunalskim – byłym miastem wojewódzkim odległym o 25 km. Gmina wchodzi w skład Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej, stanowiąc dla niej fragment południowego pasma rozwojowego.

Gmina zajmuje powierzchnię 130 km² i obejmuje miasto Tuszyn oraz 20 sołectw: Bądryń, Dylew, Garbów, Głuchów, Górki Duże, Górki Małe, Jutroszew, Kruszów, Mąkoszyn, Modlica, Rydzynki, Syski, Szczukwin, Tuszynek Majoracki, Wodzin Majoracki, Wodzin Prywatny, Wodziniek, Wola Kazubowa, Zofiówka i Żeromin. Gmina Tuszyn graniczy z gminami: Dłutów, Czarnocin, Grabica, Moszczenica oraz Brójce, Rzgów i Pabianice.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Tuszyn nie jest zadowalający. Najlepiej jest rozwinięta sieć wodociągowa, choć i ona, podobnie jak sieć kanalizacyjna i gazowa, wymaga dalszych inwestycji. Na terenie miasta Tuszyna znacznie lepiej rozwinięta jest sieć kanalizacyjna i gazowa, natomiast na obszarze wiejskim gminy nieco wyższym poziomem rozwoju charakteryzuje się sieć wodociągowa.

Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i drogowej oraz gospodarki odpadami w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2012 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	185,4
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	4.183
% ludności korzystającej z sieci wodociągowej	35,1%
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	27,1
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	698
% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	5,8%

sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	65,93
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	1.420
% ludności korzystającej z sieci gazowej	11,9%
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	91,476
w tym długość dróg gminnych (w km)	84.352
gospodarka odpadami	
liczba oczyszczalni ścieków	2
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	2.750
% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	23%

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w 2012 roku. Inwestycje te przeprowadzono w obszarach: transport i łączność, gospodarka mieszkaniowa, administracja publiczna, bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, gospodarka komunalna i ochrona środowiska, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, kultura fizyczna oraz rolnictwo i łowiectwo.

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w 2012 roku

transport i łączność
<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa ul. Źródlanej w Zofiówce na odcinku od skrzyżowania z ul. Główną do ul. Tęczowej w Rydzynkach, • przebudowa drogi powiatowej Nr 2904 E – ul. Ks. Ściegiennego w Tuszynie na odcinku od skrzyżowania z ul. Starościańską w kierunku ul. Kocha na dł. ok. 900 mb – I etap, • budowa ul. Nidas Leśny w Tuszynie, • wykonanie projektu remontu ul. Osiedlowej, • przygotowanie inwestycji poprzez opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy ul. Nidas Leśny od hydroforni w kierunku ul. Góreckiej oraz wypłata odszkodowań za grunty wywłaszczone pod budowę drogi, • remont ul. Piotrkowskiej w granicach istniejącego pasa drogowego we wsi Syski – etap I i II, • wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy ul. Nidas Leśny w Tuszynie, • rozbudowa ul. Zielonka w Górkach Dużych, • budowa połączenia ul. Garbowskiej z ul. Starościańską, • wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy ul. Hetmańskiej w Tuszyńku Majorackim, • wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy ul. Kasztelańskiej w Tuszyńku Majorackim.
gospodarka mieszkaniowa
<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja instalacji wodno-kanalizacyjnej w budynku mieszkalnym przy ul. Szpitalnej w Tuszynie.

administracja publiczna
<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie placu przy UM w Tuszynie.
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
<ul style="list-style-type: none"> • założenie centralnego ogrzewania w strażnicy OSP w Modlicy.
gospodarka komunalna i ochrona środowiska
<ul style="list-style-type: none"> • budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w części ul. Domowicza i ul. Chłopickiego, • wykonanie koncepcji kanalizacji ul. Młynkowej, • wykonanie projektu technicznego kanalizacji w ul. Wschodniej w Tuszynku Majorackim, • wykonanie dokumentacji projektowej budowy oświetlenia na ul. Stanisławowskiej w Bądzyniu, • projekt oświetlenia ul. Tęczowej, • wykonanie projektu oświetlenia ul. Sosnowej w Tuszynie, • wykonanie oświetlenia na ul. Dylewskiej w Górkach Małych, • wykonanie projektu oświetlenia ul. Turystycznej, • wykonanie projektu oświetlenia w Jutroszewie – Zagrody, • dokończenie budowy oświetlenia ulicznych ulic: Bocznej, Zacisze i części ul. Góreckiej.
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa i rozbudowa budynku OSP w Kruszowie na cele świetlicy wiejskiej – I etap.
kultura fizyczna
<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie instalacji kolektorów słonecznych i pomp ciepła dla Krytej Pływalni Oceanik i Domu Kultury w Tuszynie – etap I (wykonanie instalacji kolektorów słonecznych), • wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej modernizacji stadionu miejskiego, • wykonanie placu zabaw w Tuszynie Lesie.
rolnictwo i łowiectwo
<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej połączenia wodociągu w ul. Brzezińskiej z wodociągiem w miejscowości Modlica.

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Gmina Tuszyn posiada dogodne położenie komunikacyjne. Jej układ drogowy tworzą publiczne drogi krajowe, powiatowe i gminne, a także drogi osiedlowe, gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej. Do najważniejszych dróg przebiegających przez teren gminy należą:

- odcinek autostrady A-1 – od węzła „Tuszyn” do południowej granicy powiatu stanowiący fragment projektowanej autostrady północ – południe relacji Gdańsk – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Katowice – Cieszyn,
- droga krajowa Nr 1 Gdańsk – Toruń – Łódź – Głuchów (węzeł „Tuszyn”),
- droga krajowa Nr 91 Głuchów (węzeł „Tuszyn”) – Piotrków Trybunalski.

Obsługę komunikacyjną zbiorową w gminie w zakresie przewozu osób zapewnia Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Łodzi oraz prywatni przewoźnicy, np.

„Iveco” – Bussy (szczególnie na trasie dojazdu do Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego). Linie PKS przebiegają drogami krajowymi i niektórymi powiatowymi.

W zakresie powiązań wewnątrzgminnych sieć drogowa w gminie jest odpowiednia. Miasto Tuszyn i wszystkie miejscowości są połączone komunikacyjnie, choć nie zawsze w sposób wystarczający. Dobre połączenia komunikacyjne mają bowiem mieszkańcy miasta Tuszyńska i jego dzielnic Tuszyńska Stare Miasto, Tuszyńska Las i Tuszyńska Szpital oraz sołectw Mąkoszyn, Wodzin Prywatny, Wodzin Majoracki, Wodzin, Tuszynek Majoracki, Kruszów i Głuchów, z trudnościami komunikacyjnymi zmagają się natomiast mieszkańcy miejscowości Jutroszew, Górki Duże, Górki Małe, Modlica, Rydzynki, Bądryń, Zofiówka, Dylew, Żeromin, Garbów i Wola Kazubowa.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2012 roku gmina Tuszyn liczyła 11.933 mieszkańców (w tym 6.168 kobiet), z czego 7.195 osób stanowiła ludność miasta Tuszyn. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 92 osoby na km².

W latach 2010-2012 liczba mieszkańców gminy zwiększała się z roku na rok, a ich struktura wiekowa zmieniała się – liczba dzieci i młodzieży pozostawała na zbliżonym poziomie, a liczba osób w wieku produkcyjnym i starszych rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2.191	2.198	2.189
liczba osób w wieku produkcyjnym	7.670	7.763	7.769
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.920	1.931	1.975
ogółem	11.781	11.892	11.933

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba urodzeń żywych	120	112	117
liczba zgonów	133	134	151
przyrost naturalny	-13	-22	-34

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	130	169	161
saldo migracji w ruchu zagranicznym	4	14	14
saldo migracji ogółem	+134	+183	+175

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

Wpływ na wahającą się liczbę dzieci i młodzieży w gminie miała m.in. zmieniająca się dzietność rodzin, o czym świadczy liczba urodzeń żywych – 120 w 2010 r., 112 w 2011 r., 117 w 2012 r. Niekorzystny przyrost naturalny był efektem większej od liczby urodzeń żywych i stale rosnącej liczby zgonów (133 w 2010 r., 134 w 2011 r., 151 w 2012 r.).

Wpływ na wzrost liczby mieszkańców gminy miało dodatnie saldo migracji (134 w 2010 r., 183 w 2011 r., 175 w 2012 r.) Migracja ludności do i z gminy odbywała się głównie w ruchu wewnętrznym.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na stale zwiększającą się liczbę osób w wieku produkcyjnym i starszych. Powyższa tendencja demograficzna będzie w szczególności wymagała dopasowania usług społecznych do potrzeb seniorów. Konieczne będzie udzielenie im bowiem stosownej pomocy materialnej i rzeczowej oraz ułatwienie dostępu do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Tuszyn wchodzi w skład Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej, stanowiąc dla niej fragment południowego pasma rozwojowego. W latach 2010-2012 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie zwiększała się z roku na rok (z 1.365 w 2010 r. do 1.411 w 2012 r.). Dominującymi branżami były: handel i usługi w zakresie napraw,

przetwórstwo przemysłowe i budownictwo. Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w gminie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	36	36	35
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	1.329	1.346	1.376
liczba podmiotów ogółem	1.365	1.382	1.411

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2012 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	48
przetwórstwo przemysłowe	221
budownictwo	129
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	489
transport i gospodarka magazynowa	82
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	65
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	20
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	41
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	73
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	27
edukacja	34
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	35
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	24
inne sekcje	123

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Choć w strukturze użytków rolnych w gminie przeważają grunty orne, panujące na jej terenie naturalne warunki przyrodniczo-klimatyczne nie sprzyjają produkcji rolniczej. Wpływ na to mają słabej jakości gleby, wśród których dominują gleby V i VI klasy bonitacyjnej.

Dane szczegółowe na temat struktury użytków rolnych w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki w 2012 roku

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		8.231
w tym:	grunty orne (w ha)	7.003
	sady(w ha)	159
	łąki i pastwiska (w ha)	1.069
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		3.416
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		499

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

Obok warunków przyrodniczo-glebowych, profil produkcji roślinnej i zwierzęcej w gminie określają tradycje w gospodarowaniu i uwarunkowania ekonomiczne. W uprawie roślin dominują zboża, wśród których przeważają mieszanki zbożowe, w produkcji zwierzęcej głównymi kierunkami są natomiast chów trzody chlewnej i bydła.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód, w latach 2010-2012 liczba osób bezrobotnych w gminie Tuszyn zwiększała się z roku na rok (384 w 2010 r., 412 w 2011 r., 549 w 2012 r.). Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których odsetek w tym gronie oscylował w granicach 40,4-46,1%. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba bezrobotnych w gminie	384	412	549
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	5%	5,3%	7,1%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	177	180	222
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	46,1%	43,7%	40,4%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2010-2012 w powiecie łódzkim wschodnim, województwie łódzkim i w kraju.

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
stopa bezrobocia w powiecie łódzkim wschodnim	10,6%	11,3%	12,6%
stopa bezrobocia w województwie łódzkim	12,2%	12,9%	14%
stopa bezrobocia w kraju	12,4%	12,5%	13,4%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2010-2012 powiat łódzki wschodni charakteryzował się niższą, w stosunku do województwa łódzkiego i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju odnotowano jej stały wzrost w analizowanym okresie.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2012 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

		liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)		liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)	
		ogółem	kobiet			ogółem	kobiet		
wiek	18-24 lata	100	48	48,0	staż pracy	bez stażu	86	38	44,2
	25-34 lata	122	56	45,9		do 1 roku	68	30	44,1
	35-44 lata	109	42	38,5		1-5 lat	113	55	48,7
	45-54 lata	119	53	44,5		5-10 lat	67	23	34,3
	55-59 lat	74	23	31,1		10-20 lat	99	42	42,4
	60-64 lata	25	X	X		20-30 lat	68	25	36,8
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	62	21	33,9	30 lat i więcej	48	9	18,8	
	1-3 miesiące	135	52	38,5	wykształcenie	wyższe	43	30	69,8
	3-6 miesięcy	105	44	41,9		policjalne i śr. zawodowe	102	45	44,1
	6-12 miesięcy	132	53	40,2		średnie ogólnokształcące	78	45	57,7
	12-24 miesięcy	83	31	37,3		zasadnicze zawodowe	133	38	28,6
	pow. 24 miesięcy	32	21	65,6		gimnazjalne i niższe	193	64	33,2

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Na koniec 2012 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, często bez doświadczenia zawodowego (łącznie 222 osoby), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (135 osób) i od 6 do 12 miesięcy (132 osoby), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (113 osób), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (193 osoby).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 18-24 lata (48%) i 25-34 lata (45,9%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (65,6%), osób ze stażem pracy od roku do 5 lat (48,7%) oraz, co budzi niepokój, osób z wykształceniem wyższym (69,8%).

Tabela 12. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy

rodzaj działalności ostatniego miejsca pracy	liczba bezrobotnych	liczba ofert pracy	
		zgłoszonych w 2012 roku	na koniec 2012 roku
przetwórstwo przemysłowe	57	29	0
budownictwo	16	0	0
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	38	34	0
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	0	0
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	7	1	0
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5	1	0
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6	0	0
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14	7	0
pozostała działalność	48	15	1

Dane Powiatowego Urzędu Pracy Łódź-Wschód.

Na koniec 2012 roku wśród bezrobotnych w gminie dominowały osoby, dla których ostatnimi miejscami pracy były podmioty gospodarcze prowadzące działalność w takich działach, jak: przetwórstwo przemysłowe (57 osób), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (38) i budownictwo (16). Na koniec 2012 roku dostępna była tylko 1 oferta pracy dla bezrobotnych z gminy (dotyczyła możliwości zatrudnienia w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej), a w całym analizowanym roku takich ofert było 87. Najwięcej z nich dotyczyło możliwości zatrudnienia w handlu i usługach w zakresie napraw (34) oraz przetwórstwie przemysłowym (29).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. W szczególności dotyczy to tych, którzy przed zwolnieniem z pracy byli zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym, handlu hurtowym i detalicznym oraz budownictwie.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2010-2012 liczba budynków mieszkalnych w gminie Tuszyn zwiększała się z roku na rok (3.279 w 2010 r., 3.281 w 2011 r., 3.324 w 2012 r.). Liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach mieszkaniowych gminy ulegała natomiast nieznacznym wahaniom. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba budynków mieszkalnych w gminie	3.279	3.281	3.324
liczba mieszkań komunalnych	644	660	636
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	1.580	1.612	1.576
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	23.974,51	23.650	23.886
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	37,23	35,83	37,56
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	15,4	15,24	15,61

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie i Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2010-2012 liczba nowo oddanych mieszkań w gminie była na podobnym poziomie (49 w 2010 r., 54 w 2011 r., 53 w 2012 r.). Jeśli natomiast chodzi o budownictwo niemieszkalne, w analizowanym okresie oddano do użytkowania w sumie 26 budynków, po

9 w latach 2010-2011 i 8 w 2012 roku. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	49	54	53
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	276	336	282
powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m ²)	7.730	9.805	8.557
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	9	9	8
powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	522	6.941	76

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie i Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Urząd Miasta. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	103	112	114
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	1.236	1.341	1.364
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	161.593,38 zł	190.436,98 zł	212.515,43 zł

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

W latach 2010-2012 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, rosła z roku na rok. (ze 103 w 2010 r. do 114 w 2012 r.). Zwiększała się również liczba przyznanych dodatków oraz wysokość kwot przeznaczonych na ten cel.

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w gminie Tuszyn jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie. W latach 2010-2012 liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności nieznacznie rosła i była następująca: w 2010 roku 4 osoby, w 2011 roku 6 osób, a w 2012 roku 7 osób.

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2012/2013 w gminie Tuszyn funkcjonowały 2 przedszkola i 2 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe, 3 gimnazja oraz 1 szkoła ponadgimnazjalna. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2012/2013

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli/ pracowników obsługi
Przedszkole Miejskie Nr 1 w Tuszynie, ul. Tysiąclecia 4, 95-080 Tuszyn	369	55
Przedszkole Miejskie Nr 2 w Tuszynie-Lesie, ul. Sienkiewicza 8, 95-080 Tuszyn-Las		
Oddział Przedszkola Miejskiego Nr 1, ul. Szpitalna 3, 95-080 Tuszyn		
Oddział Przedszkola Miejskiego Nr 2 w Tuszynie z siedzibą w Garbowie, ul. Kruszowska 13		
Szkoła Podstawowa Nr 1 w Tuszynie im. Władysława Jagiełły, ul. Piotrkowska 13, 95-080 Tuszyn	685	83
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Tuszynie-Lesie im. Stefanii Sempołowskiej, ul. Poniatowskiego 11, 95-080 Tuszyn		
Szkoła Podstawowa w Wodzinie Prywatnym, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn – Wodzin Prywatny		
Szkoła Podstawowa w Górkach Dużych im. Franciszka Kujawińskiego, ul. Jutroszewska 17, 95-080 Tuszyn – Górki Duże		
Gimnazjum Nr 1 w Tuszynie, ul. Piotrkowska 13, 95-080 Tuszyn	330	55
Gimnazjum Nr 2 w Tuszynie im. Władysława Stanisława Reymonta, ul. Poniatowskiego 11, 95-080 Tuszyn		
Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn – Wodzin Prywatny		
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie, ul. Żeromskiego 31, 95-080 Tuszyn (w skład Zespołu wchodzi gimnazjum, liceum ogólnokształcące i liceum dla dorosłych)	63	17+5 pracowników administrac.

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

W gminie Tuszyn funkcjonują także: Niepubliczne Przedszkole Językowo-Sportowe „Winners” s.c. (punkt przedszkolny, ul. Pułaskiego 10, 95-080 Tuszyn) oraz 3 świetlice w Tuszynie, Tuszynie-Lesie i Tuszynku. Dzieciom z terenów wiejskich gmina Tuszyn zapewnia wychowanie przedszkolne w punktach przedszkolnych – w dwóch przy Szkole Podstawowej w Górkach Dużych (oddział dla dzieci 3 i 4 letnich oraz 5 i 6 letnich) oraz w dwóch przy Szkole Podstawowej w Wodzinie Prywatnym (dla dzieci 3 i 4 letnich oraz 5 i 6 letnich).

10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Główną instytucją kultury w gminie Tuszyn jest Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie, który posiada również filię w Tuszynie-Lesie. Jednostka zajmuje się upowszechnianiem kultury, m.in. poprzez organizowanie różnorodnych zajęć (aerobik, gimnastyka zdrowotna, edukacyjne, komputerowe, muzyczne, modelarskie, plastyczne, taneczne, sportowe, profilaktyczne, gry i zabawy dla dzieci), imprez i wycieczek oraz prowadzenie kół zainteresowań (poza kołami przeznaczonymi dla dzieci i młodzieży funkcjonują również koła emerytów i pszczelarzy).

Do zadań Ośrodka należy także przygotowywanie imprez okolicznościowych i plenerowych, które odbywają się w Tuszynie. Do głównych imprez cyklicznych należą: choinka dla dzieci i młodzieży (w styczniu), cykl imprez kulturalnych i sportowych (podczas ferii zimowych), konkursy: recytatorski i wiedzy o Tuszynie (dla uczniów szkół tuszyńskich), impreza walentynkowa, koncerty z okazji Dnia Kobiet i Dnia Matki, Dzień Dziecka (impreza plenerowa dla dzieci i młodzieży), Dni Tuszyna (dwudniowa impreza plenerowa), sobótki, impreza plenerowa „Początek Lata”, oferta wakacyjna (np. wycieczki, wyjazdy do kina) dożynki gminno-parafialne, konkurs plastyczny dla uczniów szkół tuszyńskich, plejada, czyli jesienne spotkania dzieci i młodzieży muzykującej, uroczyste koncerty z okazji 11 listopada oraz kolęd organizowane corocznie w sali Urzędu Miasta w Tuszynie, spotkania z ciekawymi ludźmi (sportowcami, poetami) oraz halowy turniej piłki nożnej drużyn niezrzeszonych. Przy organizacji imprez MOK współpracuje z innymi instytucjami działającymi na terenie gminy Tuszyn.

Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie dysponuje 4 pracownikami (informatyczną, muzyczną, modelarską, plastyczną), salą zabaw dla dzieci („tzw. „Figlorajem”), pod jego auspicjami działa Miejska Biblioteka Publiczna w Tuszynie wraz z filią w Tuszynie-Lesie i 2 punktami bibliotecznymi w Tuszynie i Żerominie oraz świetlice w Tuszynie, Tuszynie-Lesie i Tuszyńku.

Wspomniana Miejska Biblioteka Publiczna działa od 1949 roku, współpracując na co dzień z placówkami oświatowo-wychowawczymi z gminy. Na zbiory biblioteczne składają się książki (27.000 woluminów), regionalia i bieżące czasopisma. Corocznie korzysta z nich 1.600 czytelników.

Świetlice funkcjonujące w ramach Miejskiego Ośrodka Kultury służą wspieraniu lokalnej społeczności w procesie wychowania dzieci i młodzieży poprzez organizowanie

w czasie wolnym od szkoły różnego rodzaju zajęć. Należą do nich m.in. zajęcia edukacyjne, sportowe, profilaktyczne, rozwijające zainteresowania, warsztaty, gry i wycieczki.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat funkcjonujących w gminie placówek kulturalnych.

Tabela 17. Placówki kulturalne w gminie w 2012 roku

nazwa placówki	adres placówki
Miejski Ośrodek Kultury we Tuszynie	ul. Noworzowska 20a, 95-080 Tuszyn
Filia Miejskiego Ośrodka Kultury w Tuszynie-Lesie	ul. Prusa 7, 95-080 Tuszyn-Las
Miejska Biblioteka Publiczna w Tuszynie	ul. Noworzowska 20a, 95-080 Tuszyn
Fila Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tuszynie-Lesie	ul. Prusa 7, 95-080 Tuszyn-Las
Punkt biblioteczny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tuszynie	ul. Szpitalna, 95-080 Tuszyn
Punkt biblioteczny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żerominie	Żeromin, 95-080 Tuszyn

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Główną instytucją zajmującą się w gminie upowszechnianiem kultury fizycznej, sportu i rekreacji jest Miejskie Centrum Sportu i Wypoczynku w Tuszynie. W jego skład wchodzi: w Tuszynie – kryta pływalnia „Oceanik”, hala sportowa i zespół sportowy „Orlik”, a w Tuszynie-Lesie – Stadion Miejski.

Pływalnię Miejską „Oceanik” oddano do użytku w maju 2004 roku. Obiekt obejmuje pełnowymiarowy 25-metrowy basen sportowy z sześcioma torami, basen rekreacyjny o wymiarach 14x7 metrów i 0,7-1,1 metra głębokości oraz brodzik o powierzchni 14 m². Wyposażono go w wiele nowoczesnych rozwiązań technologicznych, które umożliwiły instalację takich atrakcji wodnych, jak: dwie niecki jakkuzi z hydro- i pneumomasażami, masaże górne, boczne i dolne w basenie rekreacyjnym oraz zjeżdżalnia wodna o długości 64 metrów z hamownią w oddzielnej niecce. Obiekt posiada również zespół odnowy biologicznej, w skład którego wchodzi dwie sauny suche (fińskie), łaźnia parowa (rzymska)

oraz dwa zespoły solariów: leżące i stojące. Pływalnia dysponuje także funkcjonalnym holem z szatnią i boksem kasowym oraz barem oferującym gorące posiłki. Z obiektu korzystają zarówno mieszkańcy gminy Tuszyn, jak i gmin ościennych: Rzgowa, Moszczenicy, Czarnocina, Grabicy, Brójec, Pabianic, a nawet Łodzi.

Hala Widowiskowo-Sportowa w Tuszynie została oddana do użytku w 2002 roku. Są w niej organizowane różnorodne imprezy i zawody sportowe, w ramach zajęć wychowania fizycznego korzystają z niej uczniowie, a po godzinach lekcyjnych jest ona miejscem treningu dla dzieci, młodzieży i dorosłych w takich dyscyplinach, jak: halowa piłka nożna, siatkówka, koszykówka i judo.

Początki Miejskiego Stadionu w Tuszynie-Lesie sięgają lat 1971-1972, kiedy to zbudowano pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej. W wyniku rozbudowy w 1981 roku uzyskało ono postać stadionu sportowego, do którego w 1994 roku dobudowano kort tenisowy. W 2007 roku na stadionie zainstalowano oświetlenie i nagłośnienie, co umożliwiło rozgrywanie meczów i organizowanie różnego rodzaju imprez masowych w godzinach wieczornych.

W gminie Tuszyn funkcjonuje również Ośrodek Sportu i Rekreacji „Młynek”. Jest to najpopularniejszy obszar weekendowego wypoczynku ludności miejscowej i napływowej (głównie łodzian) na jej terenie. Ośrodek położony jest na obszarze 11 ha, z czego 3 ha zajmuje zbiornik wodny zaopatrzonej w naturalną piaszczystą i wydmową plażę. W jego ofercie są domki letniskowe oraz pole namiotowe z zapleczem sanitarnym. W trakcie trwania sezonu letniego otwarty jest bar oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego (rowery wodne, kajaki, łódki). Istnieje także możliwość łowienia ryb, nauki jazdy konnej czy przejazdu bryczkami. Na terenie ośrodka znajduje się również boisko do piłki plażowej.

Poniższa tabela zawiera dane szczegółowe na temat obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie.

Tabela 18. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2012 roku

lp.	rodzaj obiektu	adres obiektu
1.	Boisko Orlik	ul. Noworzgowska 30, 95-080 Tuszyn
2.	Hala Sportowa	ul. Tysiąclecia 8, 95-080 Tuszyn
3.	Pływalnia „OCEANIK”	ul. Noworzgowska 20, 95-080 Tuszyn
4.	Ośrodek Sportu i Rekreacji „MŁYNEK”	ul. Sportowa 3/5, 95-080 Tuszyn

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

Szerzeniu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie Tuszyn służą również funkcjonujące na jej terenie kluby sportowe. Jednym z nich jest Miejski Klub Sportowy 2000

Tuszyń, którego zakres działalności obejmuje: organizowanie działalności sportowej, tworzenie dogodnych warunków dla krzewienia kultury fizycznej wśród mieszkańców, organizowanie zawodów i imprez sportowych, podejmowanie współpracy z innymi stowarzyszeniami w zakresie popularyzacji sportu, udział w zawodach i imprezach sportowych ujętych w planach Polskich Związków Sportowych, organizowanie sekcji różnych dyscyplin sportowych, budowę, modernizację i właściwe utrzymanie obiektów sportowych oraz urządzeń towarzyszących, organizowanie szkoleń sportowych oraz zapewnienie kadry szkoleniowej możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

12. TURYSTYKA

Pod względem fizycznogeograficznym gmina Tuszyń leży w południowo-wschodniej części Niecki Łódzkiej, w widłach małych rzek Dobrzyńki i Wolbórki, na pograniczu dorzecza Warty i Pilicy. Do walorów gminy należą lasy tuszyńskie położone na terenie wydm polodowcowych, liczące obecnie ok. 10 km² powierzchni. Wyodrębniono w nich dwa rezerваты przyrody: Wolbórka o powierzchni 35 hektarów, mający za zadanie ochronę olch i rzadkiego gatunku motyla – szlaczkonía torfowca, a także źródlisk rzeki Wolbórki, oraz Rezerwat Jodłowy Molenda o powierzchni 143 hektarów, w którym znajdują się okazy drzew sięgające 50 m wysokości i 4 m obwodu pnia.

Na terenie gminy znajdują się również trzy parki zabytkowe, kilka pomników przyrody oraz część tuszyńsko-dłutowskiego obszaru chronionego krajobrazu. Powyższe tereny uatrakcyjniono, tworząc sztuczne zbiorniki wodne, tj. Stawy Żeromińskie – powstałe w wyniku spiętrzenia wód Wolbórki, porośnięte szuwarami i otoczone lasami o powierzchni 100 hektarów (na tym terenie występuje liczne ptactwo wodne) oraz „Młynek” – 11-hektarowy kompleks leśny, którego częścią jest Ośrodek Sportu i Rekreacji „Młynek” ze zbiornikiem wodnym o powierzchni 2,5 hektara i piękną piaszczystą, wydmową plażą.

Powyższe walory przyrodnicze gminy sprzyjają rozwojowi turystyki edukacyjnej, ogólnopoznawczej oraz agroturystyki. Ruch turystyczny na jej terenie ma charakter sezonowy – nasila się od kwietnia do października. Część turystów odwiedzających gminę zatrzymuje się tylko na jedną noc – są wśród nich głównie handlowcy i biznesmeni, pozostali zaś przyjeżdżają na weekend bądź na dłuższy letni wypoczynek.

Na terenie gminy jest ok. 1500 działek wypoczynkowych. Szczególne walory pod tym względem posiadają położone w sąsiedztwie rezerwatu przyrody Molenda miejscowości Rydzynki i Zofiówka. Stanowią one doskonałe miejsca na wycieczki piesze, rowerowe,

biwaki, rajdy, obozy letniskowe, zielone szkoły. W ich okolicach prowadzone jest Centrum Rekreacji Konnej: Ranczo w Dolinie.

Przez gminę Tuszyn przebiega część czerwonego szlaku turystycznego okalającego okolice Łodzi. Trasa nr 1.4 prowadzi na jej terenie przez miejscowości Modlica – Kępica – Młynek – Tuszyn, a trasa nr 1.5. biegnie na odcinku Tuszyn – droga do wsi Górki Małe – cmentarz z I wojny światowej – Szpital w Tuszyńku (dla osób z chorobami płuc) – Poddębina – rezerwat Molenda – Rydzynki. Na trasach można wydzielić odcinki o różnej długości i różnym stopniu trudności mające swe zakończenia przy przystankach PKS.

W gminie Tuszyn funkcjonuje 11 obiektów zbiorowego zakwaterowania, które w sumie dysponują ok. 300 miejscami noclegowymi. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2012 roku

nazwa obiektu	adres obiektu
Piast Pokoje Gościnne	ul. Polna 21, 95-080 Tuszyn
Pensjonat Chrobry	ul. Bolesława Chrobrego 4, 95-080 Tuszyn
Zajazd Leśny	ul. Bolesława Chrobrego 1, 95-080 Tuszyn
Gospodarstwo Agroturystyczne Elżbieta i Krzysztof Szymer „Ranczo w Dolnie”	Wola Kazubowa ul. Graniczna 14, 95-080 Tuszyn
Wynajem Pokoi	ul. Kościuszki 1, 95-080 Tuszyn
Restauracja Motel Bukowiecki	al. Jana Pawła II 89, 95-080 Tuszyn
Hotel Grzegorzewski	ul. 3-go Maja 59, 95-080 Tuszyn-Las
Ośrodek Sportu i Rekreacji „MŁYNEK”	ul. Sportowa 3/5, 95-080 Tuszyn
Ośrodek Wypoczynkowy	ul. 3-go Maja 49, 95-080 Tuszyn
HOTEL-ik BEJ	ul. Wschodnia 5, 95-080 Tuszyn

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

13. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Tuszyn została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowo-wychowawczych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w placówkach działań opiekuńczo-

wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 8 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowo-wychowawczych:

- Przedszkole Miejskie Nr 1 w Tuszynie (liczba dzieci: 173),
- Przedszkole Miejskie Nr 2 w Tuszynie (liczba dzieci: 113),
- Szkoła Podstawowa im. Franciszka Kujawińskiego w Górkach Dużych (liczba uczniów: 99),
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Stefanii Sempołowskiej w Tuszynie (liczba uczniów: 193),
- Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Wodzinie Prywatnym (liczba uczniów: 117),
- Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Wodzinie Prywatnym (liczba uczniów: 41),
- Gimnazjum Nr 2 im. Władysława Reymonta w Tuszynie (liczba uczniów: 99),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie (liczba uczniów: 63).

Zasoby i oferta przedszkolna i szkolna

Z analizowanych ankiet wynika, że placówki oświatowe zapewniają wsparcie logopedy, pomoc pedagoga (szkoły), pielęgniarki oraz psychologa. Wszystkie placówki, poza ZSO, prowadzą dożywianie uczniów. Przedszkole Miejskie Nr 2 oraz Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym zgłosiły potrzebę zwiększenia liczby dzieci i młodzieży objętych tym rodzajem pomocy (13 uczniów). Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie zgłosił potrzebę uruchomienia w szkole tej formy wsparcia i objęcia nią 2-4 uczniów.

Sześć placówek (szkoły) zapewnia dostęp do Internetu. Większość szkół daje możliwość korzystania z sal gimnastycznych. W żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Przedstawiciele żadnej placówki nie zauważyli trudności z dojazdem uczniów do szkoły na zajęcia.

Wszystkie placówki oświatowe oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać kół przedmiotowych i zainteresowań, m.in. polonistycznych, języków obcych, matematycznych, historycznych, przyrodniczych, muzycznych, tanecznych, teatralnych, plastycznych, sportowych). Wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich organizowane są zajęcia wyrównawcze, logopedyczne, (po 6 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (4), psychoterapeutyczne, gimnastyka korekcyjna (2) i zajęcia rewalidacyjne.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, na dwa sposoby, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na bezrobocie prowadzące do ubóstwa, a tym samym obniżenia stopy życiowej rodzin oraz dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, nadużywania przez nich alkoholu, niewłaściwego zainteresowania się dzieckiem oraz rozpadu więzi rodzinnych i samych rodzin.

Badani zwracali również uwagę na niewystarczający dostęp dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do dóbr kultury (znaczne oddalenie i utrudniony dojazd), obiektów sportowych i świetlic środowiskowych.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, respondenci stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawiera poniższa tabela, w której nie uwzględniono danych z placówek przedszkolnych (w obu przypadkach nie stwierdzono występowania żadnej z cech).

Tabela 20. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	występuje (liczba ujawnionych przypadków)	nie występuje
sięganie po alkohol	6 (13-14)	2
sięganie po narkotyki		7
palenie papierosów	6 (23)	1
ucieczki z domu		7
kradzieże	3 (2)	4
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	4 (18)	3
autoagresja	1 (9)	6
przestępczość ujawniona	1 (1)	6
niszczenie mienia szkolnego	1	5
udział w grupach negatywnych		7
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	3 (2)	4
przemoc w rodzinie	1 (3)	6
zaniedbanie przez dom	5 (7-8)	2

wykorzystywanie seksualne		7
---------------------------	--	---

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: sięganie przez uczniów bądź ich rodziców po używki, zaniedbanie przez dom, stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego, w tym kradzieże.

Obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców

Ankietowani identyfikowali również obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców. Najczęściej podkreślali potrzebę diagnozowania sytuacji rodzinnej, w tym warunków materialnych, umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i kształtowania ról społecznych, problemu przemocy w rodzinie.

Zwracali również uwagę na konieczność wnikliwego przyglądania się zjawisku stosowania agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz propagowania wśród dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia.

Działania profilaktyczne podejmowane w placówkach

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich realizowane są programy profilaktyczne, np. „Zanim spróbujesz”, „Szkoła bez przemocy”, „Czyste powietrze wokół nas”, „Program profilaktyki antynikotynowej”, organizowane są zajęcia psychoedukacyjne (indywidualne i grupowe), warsztaty, prelekcje, szkolenia i konsultacje dla uczniów, rodziców i nauczycieli oraz spotkania z pielęgniarką, policjantem i psychologiem, odbywają się apele i przedstawienia teatralne, podejmowane są interwencje i kroki zaradcze w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa i dyskomfortu psychicznego (lęk, napięcia emocjonalne, nerwice, niskie poczucie wartości), promowany jest zdrowy styl życia.

Działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w placówkach, badani wskazywali głównie na potrzebę zintensyfikowania działalności profilaktycznej w zakresie uzależnień oraz agresji i przemocy. W opinii ankietowanych trzeba również zwiększyć dostępność wsparcia specjalistycznego (pedagogiczno-psychologicznego, w tym terapii) oraz zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowych. Zdaniem

przedstawicieli placówek wskazane jest również konturowanie monitorowania sytuacji rodzin oraz udzielenie im odpowiedniego wsparcia w rozwiązywaniu pojawiających się problemów.

Współpraca placówek z rodzicami dzieci i uczniów

W opinii przedstawicieli wszystkich ankietowanych placówek, współpraca nauczycieli z rodzicami jest zadowalająca. W jej ramach odbywają się zebrania grupowe, zajęcia otwarte, konsultacje i spotkania indywidualne, rozmowy telefoniczne oraz pogadanki i prelekcje. Współpraca ta dotyczy również udziału rodziców w imprezach i uroczystościach przedszkolnych i szkolnych oraz pomocy w ich organizacji, a także opiniowaniu i opracowywaniu dokumentów szkolnych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele wszystkich badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów, z którymi placówki utrzymywały kontakt zaliczono: w gminie Tuszyn – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Kultury, Komisariat Policji, Straż Miejską, Straż Pożarną, Pełnomocnika Burmistrza ds. Uzależnień oraz zakłady opieki zdrowotnej, w Koluszkach – Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną i Komendę Powiatową Policji, w Łodzi – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, a także organizacje pozarządowe, w tym Polski Czerwony Krzyż.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Postulat ten dotyczył głównie organizowania zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (w tym wycieczek, rajdów, kolonii i obozów) oraz wypoczynku, a także umożliwienie w szerszym zakresie niż dotychczas korzystania z dóbr kultury, obiektów sportowo-rekreacyjnych i świetlic środowiskowych.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali na konieczność zwiększenia bezpieczeństwa w domu i w środowisku szkolnym oraz rozszerzenia wsparcia pedagogiczno-psychologicznego i w postaci dożywiania.

Możliwości przyczynienia się placówek do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób placówka może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość organizowania czasu wolnego, tj. zajęć pozalekcyjnych, wycieczek i wyjazdów do kina, teatru, muzeum. Podkreślali także korzyści płynące z podejmowanych w placówkach działań profilaktycznych oraz wagę współpracy z rodzicami oraz instytucjami (m.in. z MOPS-em) i organizacjami działającymi na rzecz rodzin i dzieci.

14. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W gminie Tuszyn funkcjonują 4 zakłady opieki zdrowotnej (w tym 2 o charakterze niepublicznym) i pogotowie ratunkowe, prowadzonych jest 18 prywatnych praktyk lekarskich (4 o profilu ogólnym, 4 o profilu specjalistycznym i 6 stomatologicznych) oraz działają 4 apteki.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej i pogotowia ratunkowego w gminie.

Tabela 21. Zakłady opieki zdrowotnej i Pogotowie Ratunkowe w gminie w 2012 roku

nazwa placówki	adres
Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie	ul. Żeromskiego 24/26, 95-080 Tuszyn
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDAN” s. c. Tomasz Bładowski w Tuszynie	ul. Rzgowska 7a, 95-080 Tuszyn
Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi – Specjalistyczny Szpital Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji w Tuszynie	ul. Szpitalna 5, 95-080 Tuszyn
Prywatna Klinika Psychiatryczna „Invetiva” w Tuszynie	ul. Polna 16/20, 95-080 Tuszyn
Pogotowie Ratunkowe Falck Medycyna	ul. Rzgowska 5a, 95-080 Tuszyn

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W poniższych tabelach przedstawiono dane za 2012 rok uzyskane z Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie.

Tabela 22. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2012 roku

rodzaj schorzenia		liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory		2
niedokrwistości		15
choroby tarczycy		3
cukrzyca		1
niedożywienie		0
otyłość		3
zaburzenia odżywiania		0
upośledzenie umysłowe		3
padaczka		6
dziecięce porażenie mózgowe		2
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka		0
choroba nadciśnieniowa		3
alergia – dychawica oskrzelowa		76
alergie skórne		0
zniekształcenia kręgosłupa		8
choroby układu moczowego		5
wady rozwojowe układu nerwowego		2
wady rozwojowe układu krążenia		1
wady rozwojowe narządów płciowych		0
wady rozwojowe – aberracje chromosomowe		0
wady rozwojowe – inne		4
zaburzenia rozwoju		7
w tym:	zaburzenia rozwoju fizycznego	0
	zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	0
trwałe uszkodzenia narządu ruchu		0
inne schorzenia wymagające opieki czynnej		2.007

Dane Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie.

Tabela 23. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2012 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
gruźlica	0
nowotwory	49
choroby tarczycy	83

cukrzyca	302	
niedokrwistość	24	
choroby obwodowego układu nerwowego	343	
choroby układu krążenia	2.211	
w tym:	przewlekła choroba reumatyczna	14
	choroba nadciśnieniowa	1.882
	choroby naczyń mózgowych	33
	niedokrwienność serca (w tym przebyty zawał serca)	167 (0)
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	118	
przewlekłe choroby układu trawiennego	324	
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	296	
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	2.066	

Dane Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie.

W 2012 roku pod opieką Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie było 2.636 dzieci i młodzieży oraz 9.001 osób dorosłych z gminy. U największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono alergię – dychawicę oskrzelową (76 osób) i niedokrwistości (15). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (2.211 osób), chorobami obwodowego układu nerwowego (343), przewlekłymi chorobami układu trawiennego (324), cukrzycą (302) i chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (296).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 24. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2012 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	255
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następnym razem (dzieci do lat 3)	3.286
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych po raz pierwszy (dzieci do 1. roku życia)	0
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następnym razem (dzieci do lat 3)	0
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	1.151
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	578

Dane Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie.

W 2012 roku poradami profilaktycznymi lekarzy rodzinnych Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie po raz pierwszy i następny raz zostało objętych odpowiednio 255 i 3.286 dzieci do lat 3. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 1.151 dzieci i młodzieży, w tym 578 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Komisariatu Policji w Tuszynie, w 2012 roku na terenie gminy Tuszyn odnotowano 777 zdarzeń o charakterze przestępczym, w tym 130 popełnionych przez osoby nietrzeźwe i 51 przez osoby nieletnie. Dane szczegółowe na temat poszczególnych kategorii popełnionych przestępstw przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Przestępstwa popełnione w gminie w 2012 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw
bójka lub pobicie	545
uszkodzenie rzeczy	
uszczerbek na zdrowiu	
przestępstwo przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii	
oszustwo	
korupcja	
przestępstwo drogowe	
przestępstwo karno-skarbowe	
kradzież	232
rozbój	
wzniesienie pożaru z winy umyślnej	

Dane Komisariatu Policji w Tuszynie.

W uzupełnieniu powyższych informacji, warto dodać, iż za porządek publiczny i bezpieczeństwo mieszkańców gminy Tuszyn odpowiada również 12 jednostek ochotniczej straży pożarnej oraz Straż Miejska. Do zadań tej ostatniej należy w szczególności:

- ochrona porządku w miejscach publicznych,
- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- zabezpieczanie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorznięcia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym, współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

16. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Tuszyn wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli

ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym.

Na koniec 2012 roku kadre MOPS-u stanowiło 14 osób, w tym: kierownik i 7 pracowników socjalnych. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 26. Stan zatrudnienia w MOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	0
pracownicy socjalni	7	1
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	0	0
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0
pozostali pracownicy	6	1

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej każdy ośrodek ma obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2012 roku wymóg ten był spełniony w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuszynie, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 1.705 mieszkańców.

Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych MOPS-u figuruje potrzeba zwiększenia liczby pracowników socjalnych do 8 oraz zatrudnienia jeszcze jednego pracownika.

Tabela 27. Wykształcenie kadry MOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób	
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe	–	3
	wyższe niekierunkowe	1	–
	średnie kierunkowe	–	4
	średnie niekierunkowe	–	–
	zawodowe i niższe	–	–

dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	1
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	4
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			3	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny			1	

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Na koniec 2012 roku kierownik posiadał wykształcenie wyższe niekierunkowe i specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Trzech pracowników socjalnych legitymowało się natomiast wykształceniem wyższym kierunkowym, a czterech kolejnych średnim kierunkowym. Jeden pracownik socjalny posiadał specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a czterech specjalizację I stopnia w zawodzie pracownik socjalny. Jednocześnie trzech pracowników socjalnych było zainteresowanych podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej, a jeden specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny.

Prawo do wsparcia udzielanego przez MOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 583 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez MOPS na pomoc społeczną w latach 2010-2012.

Tabela 28. Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ogółem	5.416.386 zł	5.466.766 zł	5.892.136 zł
w tym na świadczenia pomocy społecznej	1.618.588 zł	1.689.573 zł	2.049.217 zł
w tym na świadczenia rodzinne	2.801.413 zł	2.810.646 zł	2.755.781 zł
środki z Europejskiego Funduszu Społecznego	184.863 zł	260.718 zł	431.871 zł
na zadania własne gminy	2.200.170 zł	2.295.486 zł	2.671.587 zł
na zadania zlecone gminie	3.031.353 zł	2.910.562 zł	2.878.678 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W 2012 roku wysokość środków finansowych przeznaczonych przez MOPS na pomoc mieszkańcom gminy była wyższa niż w latach poprzednich. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych, wśród których dominowały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielenie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków stałych, zasiłków celowych i w naturze (w tym zasiłek celowy specjalny), posiłku i zasiłków okresowych, opłacenie za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej oraz w zakładach opiekuńczo-leczniczych i schroniskach.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2010-2012.

Tabela 29. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1.247	997	864
liczba rodzin	545	590	573
liczba osób w rodzinach	1.527	1.630	1.477
udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	10,6%	13,7%	12,4%

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012 ulegała wahaniom. Zmieniał się również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy, który w analizowanym okresie oscylował w granicach 10,6%-13,7%.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez MOPS pomocą społeczną w 2012 roku wykazała, że największe grupy stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (152 osoby), 26-35 lat (127 osób), 46-55 lat (120 osób) i 56-65 lat (63 osoby).

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012.

Tabela 30. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ubóstwo	367	339	203	1.051	849	480
bezdomność	4	6	7	4	6	7
potrzeba ochrony macierzyństwa	73	78	72	300	326	305
bezrobocie	263	289	270	708	777	658
niepełnosprawność	109	126	119	252	275	235
długotrwała lub ciężka choroba	112	121	113	246	251	219
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	218	218	199	691	736	660
przemoc w rodzinie	0	0	3	0	0	14
alkoholizm	3	4	5	3	4	8
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	15	7	14	22	15
zdarzenie losowe	2	12	18	9	12	41

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W latach 2010-2012 najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były bezrobocie i ubóstwo. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS-u z powodu ubóstwa spadała, a liczba osób objętych pomocą w związku z brakiem zatrudnienia ulegała wahanom.

Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. W przypadku każdego z tych powodów liczba osób w rodzinach objętych wsparciem ulegała w analizowanym okresie wahanom.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez MOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez MOPS w latach 2010-2012

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
pieniężna	X	631	503	X	375	488	X	719	1.111
rzeczowa	X	366	361	X	208	85	X	891	366
praca socjalna	X	X	X	738	759	750	2.035	1.997	1.930
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	0	0	0	0	0	0
schronienie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pobyt w domu pomocy społecznej	22	24	30	22	24	30	22	24	30

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W latach 2010-2012 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Ważnymi formami wsparcia były również pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków stałych celowych i w naturze oraz okresowych, oraz pomoc rzeczowa, przede wszystkim w postaci posiłku. O ile w 2012 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim, znacznie wzrosła liczba osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia pieniężnego, o tyle liczba osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy rzeczowej spadła.

Pomocą w postaci dożywiania były obejmowane dzieci i młodzież uczęszczające do przedszkoli i szkół a także osoby dorosłe, którym przyznano zasiłek celowy na kupno posiłku lub żywności.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były natomiast kierowane przez MOPS do domów pomocy społecznej. W latach 2010-2012 zwiększała się z roku na rok liczba osób, za które gmina pokrywała koszt pobytu w DPS-ie.

Poza powyżej wymienionymi formami wsparcia w analizowanym okresie Ośrodek dofinansowywał wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży szkolnej (z tej formy pomocy w 2012 roku skorzystało 16 osób pochodzących ze środowisk najuboższych), organizował imprezy charytatywne (np. Wigilię dla osób samotnych, Mikołajki), a w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2012 roku zatrudniał asystenta rodziny oraz opłacał pobyt w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej odpowiednio dla 2 i 1 dziecka.

W latach 2010-2012 MOPS realizował również, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Aktywizacja społeczno-zawodowa na terenie gminy Tuszyn”. Projekt ten kierowany był do osób bezrobotnych oraz nieaktywnych zawodowo. W latach 2011-2012 działaniami podejmowanymi w jego ramach objęto po 27 osób. Każdy z uczestników projektu miał zapewnioną opiekę ze strony psychologa w ramach warsztatów grupowych oraz spotkań indywidualnych, a także korzystał z doradztwa zawodowego pomagającego w odnalezieniu się na rynku pracy oraz szkoleń zawodowych podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie zajmował się również przyznawaniem świadczeń rodzinnych. Do świadczeń tych należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	2.585.502 zł	2.455.068 zł	2.352.157 zł
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	13.032	11.677	11.015
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	68	57	54
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	854	709	610
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	833	847	744
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	350	337	319
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	776	722	686
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1.986	1.676	1.541

dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1.491	1.392	1.285
zasiłek pielęgnacyjny	2.120	2.368	2.276
świadczenie pielęgnacyjne	286	364	435
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	120	123	112
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	21.916	20.272	19.077

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

W latach 2010-2012 wielkość wydatków przeznaczonych przez MOPS na realizację świadczeń rodzinnych nieznacznie zmniejszała się z roku na rok (z uwagi na brak waloryzacji kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń rodzinnych). Tym samym mała liczba przyznanych świadczeń.

Najczęściej MOPS wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne MOPS opłacał również składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Ich liczba oraz przeznaczone na nie środki finansowe w latach 2010-2012 ulegały wahaniom (w 2010 r. 310 na kwotę 28.199 zł, w 2011 r. 308 na kwotę 27.643 zł, w 2012 r. 347 na kwotę 32.093 zł).

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2010-2012 przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	69	68	69
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	1.143	1.135	1.122
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	329.123 zł	359.972 zł	368.531zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2010-2012 MOPS przyznał świadczenie alimentacyjne była na podobnym poziomie. Liczba wypłaconych świadczeń zmniejszała się z roku na rok, natomiast wysokość kwot wydatkowanych na ten cel zwiększała się.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Tuszyn, oprócz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, nie funkcjonują żadne jednostki wsparcia. Mieszkańcy gminy mogą również korzystać z oferty instytucji funkcjonujących poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców gminy objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2012 roku

nazwa i adres instytucji	kategoria klienta oraz liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2012 r.
Dom Pomocy Społecznej w Brzezinach, ul. Moniuszki 24, 95-060 Brzeziny	osoby przewlekle somatycznie chore – 11 osób
Dom Pomocy Społecznej w Wiśniowej Górze, ul. Tuszyńska 56, 95-200 Andrespol	osoby przewlekle psychicznie chore – 7 osób (+2 osoby oczekujące na przyjęcie)
Dom Pomocy Społecznej w Ozorkowie, ul. Mickiewicza 1, 95-035 Ozorków	osoby w podeszłym wieku – 2 osoby
Dom Pomocy Społecznej w Łaznowskiej Woli, Łaznowska Wola 13, 97-221 Rokiciny	osoby w podeszłym wieku – 2 osoby
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. Krzywoustego 11, 99-301 Kutno	osoby w podeszłym wieku – 1 osoba
Dom Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Polna 56, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	osoby w podeszłym wieku – 1 osoba
Dom Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Jana Pawła II 37, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	osoby w podeszłym wieku – 1 osoba
Dom Pomocy Społecznej w Borówku, 99-423 Bielawy	osoby przewlekle psychicznie chore – 1 osoba
Dom Pomocy Społecznej w Rąbieniu, Rąbień AB59, 95-070 Rąbień	osoby niepełnosprawne intelektualnie – 1 osoba
Dom Pomocy Społecznej w Niemojowicach, Niemojowice 68, 26-330 Żarnów	osoby w podeszłym wieku – 1 osoba oczekująca na przyjęcie
Dom Pomocy Społecznej w Drzewicy, ul. Stawowa 21/25, 26-340 Drzewica	osoby przewlekle somatycznie chore – 1 osoba oczekująca na przyjęcie
Dom Pomocy Społecznej w Wojszycach, Wojszyce 47, 99-311 Bedlno	osoby przewlekle psychicznie chore – 1 osoba
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, ul. Dubois 17, 95-100 Zgierz	1 osoba
Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn, Towarzystwo Pomocy im. Św. Alberta, ul. Nowe Sady 17, 94-102 Łódź	2 osoby
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Moszczenicy, ul. Piotrkowska 27, 97-310 Moszczenica	1 osoba

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Powiatu Łódzkiego Wschodniego, Al. Piłsudskiego 133d, 92-318 Łódź	osoby niepełnosprawne, rodziny zastępcze
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Korczaka 5, 95-040 Koluszki	dzieci i młodzież – 196 osób

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszynie.

17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Tuszyn wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

W 2002 roku w gminie Tuszyn mieszkało 1.311 osób niepełnosprawnych (w tym 633 mężczyzn i 678 kobiet), w tym 979 osób niepełnosprawnych prawnie i 332 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił 11,3%.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w gminie oraz ich podział według poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej.

Tabela 35. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

ekonomiczna grupa wieku	liczba osób	udział w ogóle osób niepełnosprawnych	udział w ogóle ludności w danej ekonomicznej grupie wieku
osoby w wieku przedprodukcyjnym	54	4,1%	2,1%
osoby w wieku produkcyjnym	772	58,9%	11%
osoby wieku poprodukcyjnym	535	40,8%	27,1%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku 772 osoby niepełnosprawne w gminie były w wieku produkcyjnym, co było zjawiskiem niepokojącym. Stanowiły one blisko 11% ogółu ludności gminy będącej

w tej ekonomicznej grupie wieku. Liczną grupę reprezentowały także osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (535 osób), których odsetek wśród osób starszych w gminie wynosił 27,1%.

Tabela 36. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

poziom wykształcenia	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej
wyższe	36	2,8%
policealne	20	1,6%
średnie	182	14,3%
zasadnicze zawodowe	183	14,3%
podstawowe ukończone	689	54%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	167	13,1%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (689 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej wynosił 54%.

Tabela 37. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych
aktywni zawodowo pracujący	160	12,2%
aktywni zawodowo bezrobotni	35	2,7%
bierni zawodowo	1.115	85%
nieustalony status na rynku pracy	1	0,1%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie była bierna zawodowo (1.115 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił aż 85%. Aktywnych zawodowo było 195 osób dotkniętych niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (160 osób).

Do instytucji świadczących opiekę i pomoc osobom niepełnosprawnym z terenu gminy Tuszyń należą: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie, Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w Łodzi oraz Prywatna Klinika Psychiatryczna „Invetiva” w Tuszynie.

18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 38. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób

osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Tuszyn w latach 2010-2012.

Tabela 39. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	64.532,85 zł	77.826,30 zł	107.757,11 zł
na przeciwdziałanie narkomanii	10.064,31 zł	12.931,44 zł	15.448,11 zł
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0 zł	0 zł	0 zł
razem	74.597,16 zł	90.757,74 zł	123.205,22 zł

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuszynie.

W latach 2010-2012 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień zwiększała się z roku na rok. W analizowanym okresie zwiększały się zarówno kwoty przeznaczane na walkę z alkoholizmem, jak i środki wykorzystywane na przeciwdziałanie narkomanii.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Tuszyn oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	66	73	68
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	32	49	40
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	32	49	40
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	16	11	8
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	9	7	2
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	0	5
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuszynie.

W latach 2010-2012 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie ulegała wahanom, na co wpływ miała liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych poprzedzonych pozytywnymi opiniami GKRPA w tej sprawie.

W ramach podejmowanych działań GKRPA podejmowała również rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu. Liczba osób nimi objętych w latach 2010-2012 zmniejszała się z roku na rok, podobnie jak liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w 2012 roku GKRPA kontaktowała się z 5 osobami dotkniętymi tym problemem. W analizowanym okresie Komisja nie skierowała natomiast żadnego sprawcy przemocy w rodzinie na terapię,

nie złożyła również w stosunku do żadnego sprawcy przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie pełnią: Burmistrz Miasta Tuszyna i jego Pełnomocnik ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Abstynenta, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Policja, ośrodki zdrowia oraz działające w Tuszynie Stowarzyszenie „Krokus” Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy (ul. Parkowa 4) i Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Tuszynie (ul. Parkowa 3).

Zakres działalności Stowarzyszenia „Krokus” Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy obejmuje: pomoc ludziom z problemem alkoholowym i ich rodzinom, prowadzenie terapii grupowej i indywidualnej oraz udzielanie informacji w ww. zakresie, kształtowanie u swoich członków dążeń do całkowitej abstynencji oraz stwarzanie warunków do wytrwania w trzeźwości, rozwijanie u członków pozytywnych i satysfakcjonujących zainteresowań, udzielanie pomocy w trudnych sytuacjach życiowych członkom, a także osobom spoza klubu (w szczególności dotyczy to osób, które zdecydowały się podjąć leczenie), propagowanie idei trzeźwości poza środowiskiem klubowym, a zwłaszcza oddziaływanie swoim przykładem i doświadczeniem na grupy społeczne i jednostki nieświadome groźby nałogu alkoholowego, a także prowadzenie działań profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą.

Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii oferuje z kolei pomoc w ramach Punktu konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie (w 2012 roku udzielono w nim wsparcia 57 dorosłym członkom rodziny osób z problemem alkoholowym oraz 17 ofiarom i 5 sprawcom przemocy w rodzinie), prowadzi zajęcia dla osób z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i przemocy w ramach grup AA i AL-ANON oraz organizuje zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży w Świetlicy środowiskowej „Parpusiaki”, która działa w Miejskim Ośrodku Kultury w Tuszynie (ul. Noworzowska 20a; w 2012 roku z oferty świetlicy skorzystało 56 dzieci).

19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Tuszyn badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu anonimowej ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. burmistrza miasta, sołtysów, radnych, pracowników Urzędu Miasta, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 29 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Atuty gminy

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy. Wskazując je, respondenci zwrócili szczególną uwagę na dobre położenie geograficzne i komunikacyjne gminy, w nieznaczej odległości od Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego oraz z przebiegającą przez jej teren drogą krajową nr 1. Duże znaczenie przywiązywali również do walorów krajobrazowych gminy, podkreślając bogactwo terenów zielonych.

Mieszkańcy gminy wspominali także o dobrze rozwiniętej sieci placówek oświatowych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych i wypoczynkowych (Miejski Ośrodek Kultury z filią, Miejska Biblioteka Publiczna z filiami, Miejskie Centrum Sportu i Wypoczynku, Ośrodek Sportu i Rekreacji „Młynek”). Ankietowani podkreślali również istotną rolę funkcjonującego na terenie gminy targowiska.

Słabe strony gminy

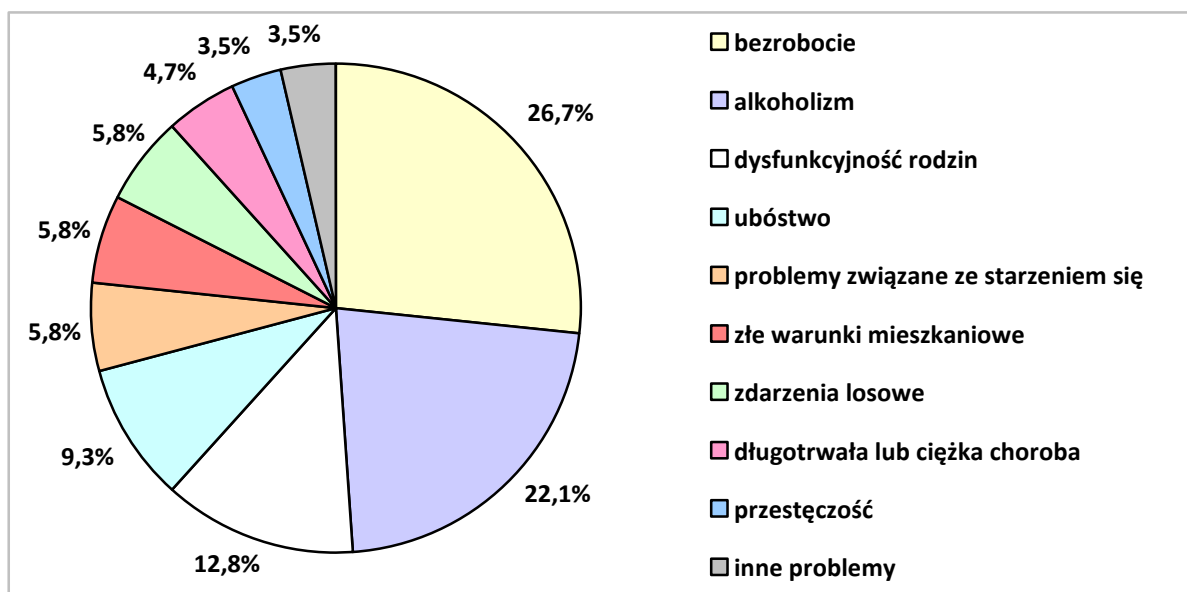
Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony gminy. Najczęściej wymienianą słabością był deficyt miejsc pracy. W tym kontekście respondenci zwracali uwagę na zbyt małą liczbę nowych inwestorów oraz niski poziom rozwoju przemysłu.

Według ankietowanych bolączkami gminy są również zły stan dróg lokalnych oraz słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna. Nieodpowiednia do potrzeb jest także liczba imprez masowych oraz zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w szczególności kierowanych do dzieci i młodzieży z terenów wiejskich gminy. W tym kontekście respondenci zwracali uwagę na zbyt małą liczbę animatorów kultury i instruktorów sportowych.

Część ankietowanych wspomniała o niskim poziomie aktywności (niewielkiej liczbie inicjatyw) i integracji społecznej mieszkańców.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

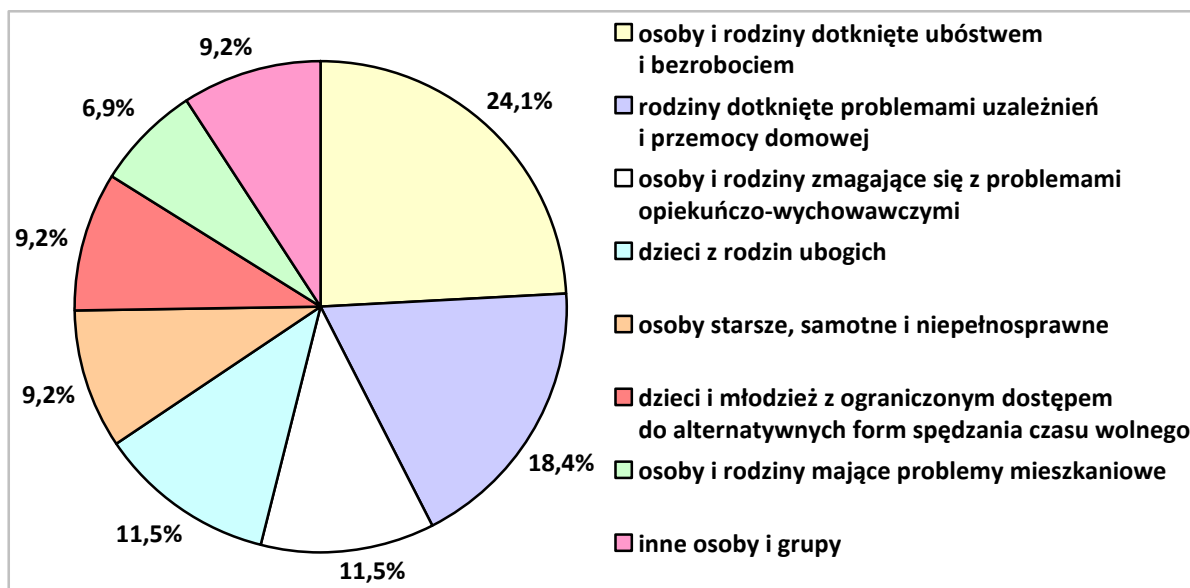

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (26,7%) i alkoholizm (22,1%). Szczególną uwagę zwrócili również m.in. na dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (12,8%) i ubóstwo (9,3%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

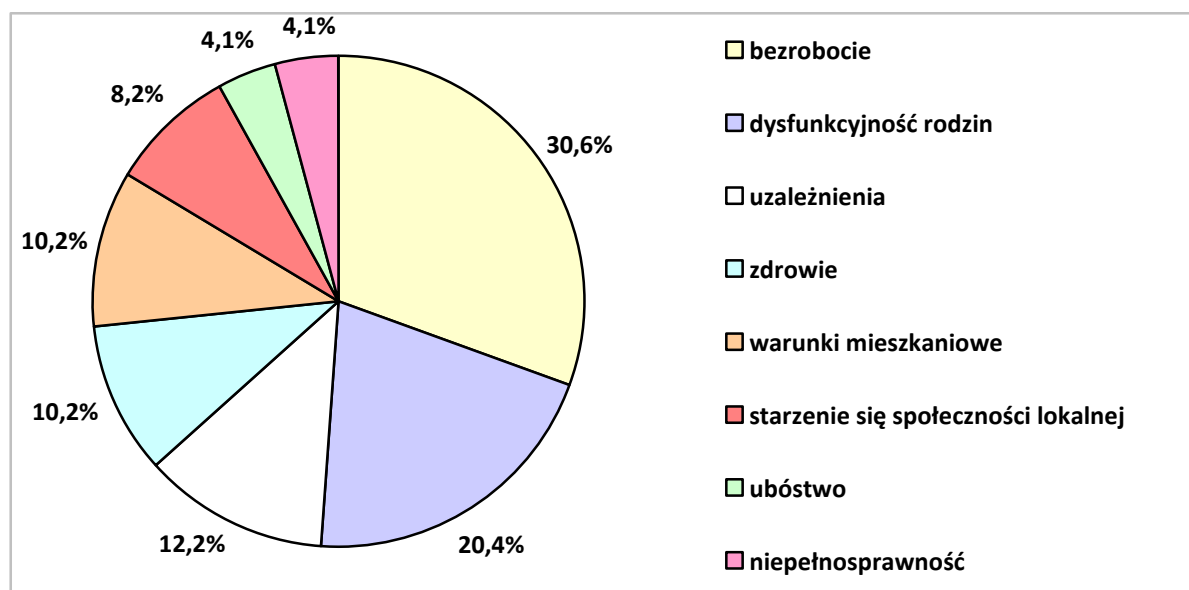

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że grupami, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych w gminie, są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem (24,1%) oraz problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (18,4%). Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, dzieci z rodzin ubogich (po 11,5%), a także osoby starsze, samotne i niepełnosprawne oraz dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 9,2%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: bezrobocie (30,6%) i dysfunkcyjność rodzin (20,4%) oraz uzależnienia (12,2%), zdrowie i warunki mieszkaniowe (po 10,2%).

Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie. W tym kontekście podkreślili potrzebę zachęcania potencjalnych inwestorów do podjęcia działalności na terenie gminy.

Za ważne uznali również poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, przede wszystkim poprzez organizowanie wycieczek krajoznawczych, a także zwiększenie w godzinach popołudniowych dostępu do funkcjonujących w gminie placówek kulturalnych, świetlic i obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz zapewnienie do nich dojazdu.

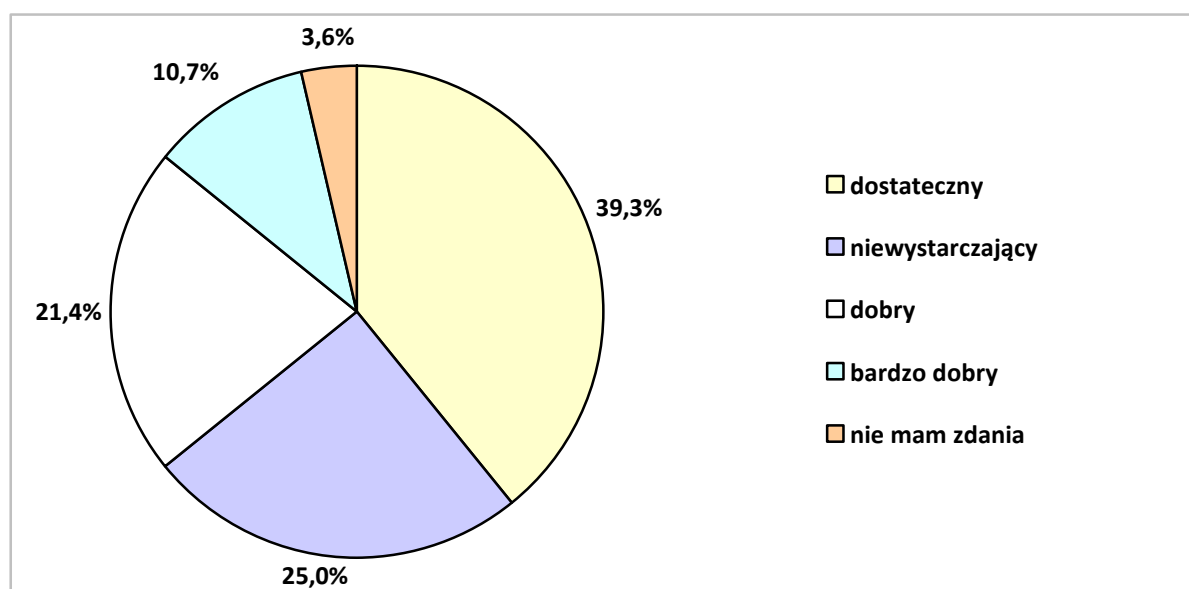
Zdaniem respondentów należy również zintensyfikować działalność profilaktyczną prowadzoną w zakresie uzależnień i przeciwdziałania agresji i przemocy, zwiększyć dostępność opieki medycznej, w tym specjalistycznej oraz poszerzyć opiekę nad rodzinami patologicznymi, m.in. poprzez zatrudnienie kolejnych asystentów rodziny.

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Ważną rolę do odegrania przypisali również Miejskiemu Ośrodkowi Kultury, Urzędowi Miejskiemu (w tym Burmistrzowi Miasta i radnym), placówkom oświatowym oraz organizacjom pozarządowym.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w gminie placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

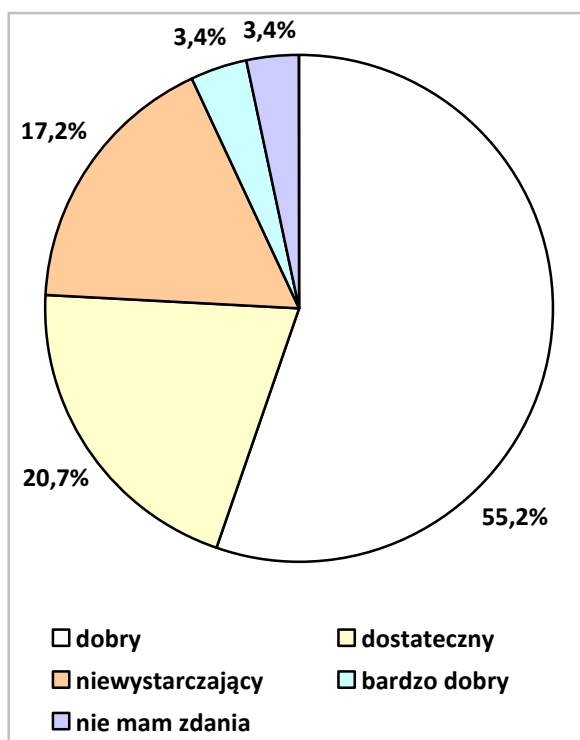

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

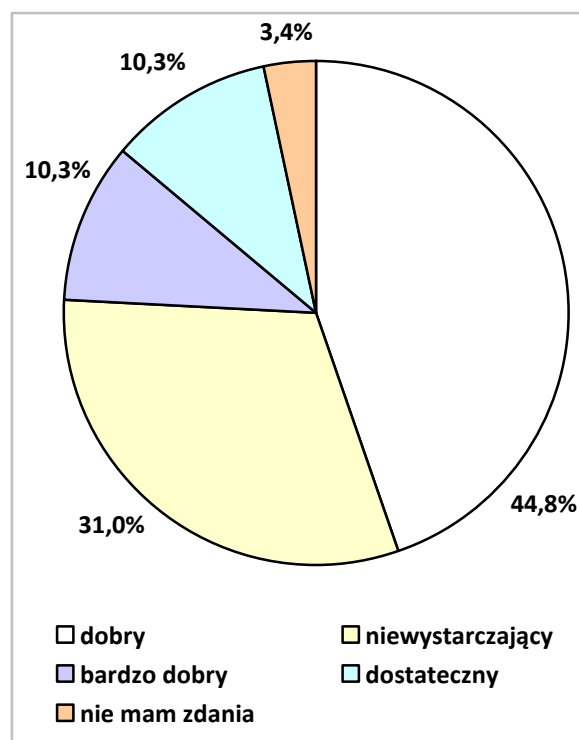
Blisko 40% respondentów uznało dostępność placówek służby zdrowia za dostateczną, a łącznie 32,1% za dobrą lub bardzo dobrą. Jednocześnie co czwarty badany stwierdził, że jest ona niewystarczająca.

Do lekarzy, których w gminie brakuje, bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczali najczęściej: kardiologa, okulistę, neurologa, dermatologa, laryngologa i stomatologa.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

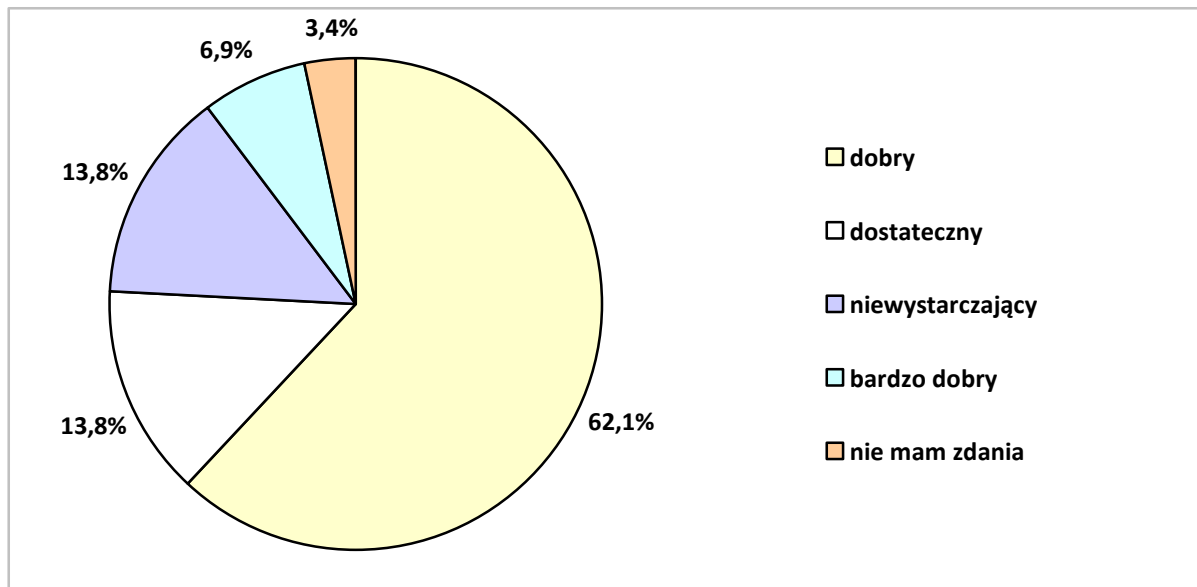
Większość ankietowanych (łącznie 58,6%) stwierdziła, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie jest dobry lub bardzo dobry, a kolejne 20,7% uznało go za dostateczny. Negatywną opinię w tej sprawie miało 17,2% badanych.

Dostępność placówek kulturalnych została oceniona podobnie, choć nieco gorzej. I w tym przypadku większość respondentów (w sumie 55,1%) odpowiedziała, że dostęp do placówek kulturalnych w gminie jest dobry lub bardzo dobry, niemniej dużo większy odsetek (31%) stanowili ci, którzy stwierdzili, że jest on niewystarczający.

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest ograniczony, badani najczęściej wymieniali: kino, świetlice środowiskowe i teatr.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

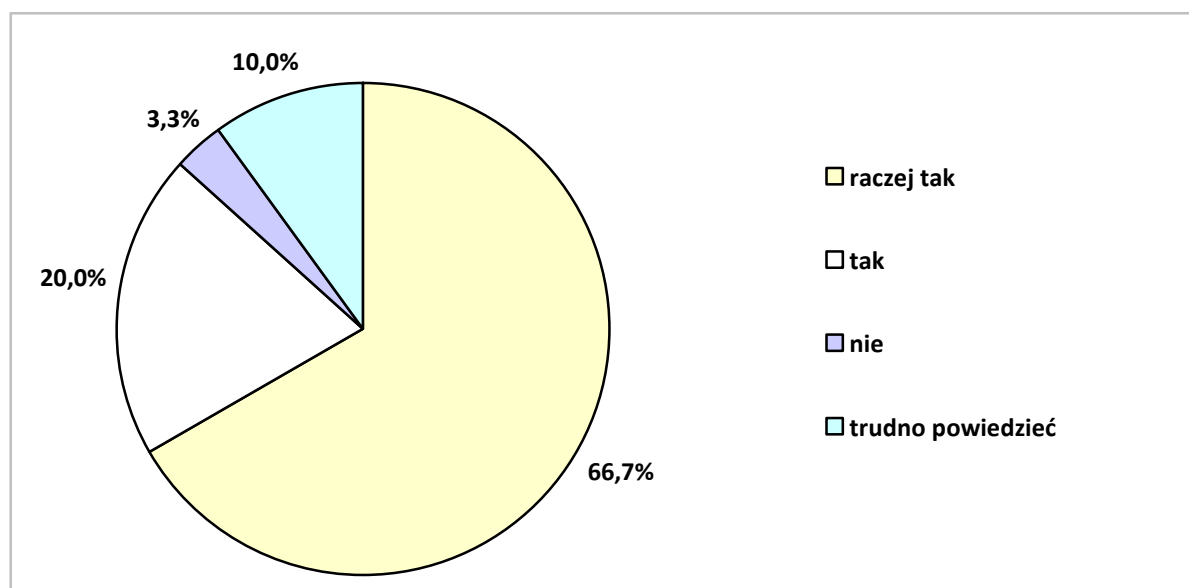
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Łącznie 69% respondentów dobrze lub bardzo dobrze oceniło dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie. Za dostateczny uznało go 13,8% badanych i tylu samo za niewystarczający.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli potrzebę budowy boisk sportowych i placów zabaw oraz tworzenia nowych klubów sportowych.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 86,7%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło jedynie 3,3% badanych. Jednocześnie zdania w tej sprawie nie miało 10% respondentów.

20. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2012 roku w gminie Tuszyn funkcjonowały 24 organizacje pozarządowe. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy Gminy Tuszyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego) podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych gminy, dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 41. Organizacje pozarządowe w gminie w 2012 roku

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania	kategoria klienta
1.	Ludowy Klub Szachowy „SZACH_MAT”	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie silnego, liczącego się w kraju ośrodka szachowego, • promocja i popularyzacja szachów wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, • reprezentowanie i promocja miasta i województwa w skali ogólnokrajowej. 	dzieci i młodzież
2.	Stowarzyszenie „Tuszyn naszych marzeń”	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc rodzinom najbardziej potrzebującym, • przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz pomoc rodzinom dotkniętym problemem, • propagowanie i rozwój idei równego statusu kobiet i mężczyzn, • przeciwdziałanie bezrobociu, • przeciwdziałanie dyskryminacji i zwalczanie nierówności szans na rynku pracy, • aktywna polityka na rynku pracy mająca na celu przeciwdziałanie i zapobieganie bezrobociu, • pomoc dla domów dziecka, DPS-ów, świetlic środowiskowych, domów samotnej matki, • propagowanie idei wolności, • ochrona swobód i wolności obywatelskich, • współpraca przy tworzeniu programów gospodarczo-społecznych, • prowadzenie bezpłatnego Punktu Porad Prawnych. 	mieszkańcy gminy Tuszyn, w tym dzieci i młodzież, rodziny (organizowanie spotkań, kursów, szkoleń, konferencji i seminariów, współpraca z Kościołami)
3.	Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy „TUSZYN”	<ul style="list-style-type: none"> • planowanie i organizowanie pozaszkolnych zajęć sportowych • -angażowanie uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, • -uczestniczenie w imprezach sportowych • -organizowanie uczniom różnorodnych form współzawodnictwa sportowego • kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych. 	uczniowie, szkoły
4.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym	<ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie różnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej, • kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości dzieci i młodzieży, • integrowanie środowisk uczniowskich, rodzicielskich i nauczycielskich, • wspomaganie realizacji szkolnych zajęć wychowania fizycznego, • organizowanie aktywnego spędzania czasu 	dzieci i młodzież szkolna, środowisko szkolne

		<p>wolnego i sportowych zajęć pozalekcyjnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizowanie różnorodnych form współzawodnictwa sportowego, • uczestnictwo w ogólnodostępnych imprezach sportowych, • upowszechnianie uprawiania minidyscyplin sportowych, • udział w realizacji ogólnokrajowego programu „Sport wszystkich dzieci”. 	
5.	Stowarzyszenie Regionalne „WOLBÓRKA” w Tuszynie	<ul style="list-style-type: none"> • rejestracja i gromadzenie źródeł historycznych, • upowszechnienie racjonalnego korzystania z konwencjonalnych źródeł energii, przydomowych oczyszczalni ścieków, naturalnych systemów gospodarki rolnej, czystych technologii, • odbudowa i ochrona naturalnych ekosystemów, • pomoc organizacyjna i techniczna w odbudowie zapór i zbiorników wodnych oraz ich energetycznego wykorzystania, • ochrona interesów twórców i uprawnień członków • popularyzacja działalności stowarzyszenia, • dokonywanie oceny planów i działalności: administracji państwowej i samorządowej oraz zakładów produkcji przemysłowej i rzemieślniczej. 	mieszkańcy gminy miasta Tuszyn
6.	ZHP Chorągiew Łódzka Komenda Hufca Tuszyn	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programu KH ZHP w oparciu o program KCH ZHP, • -promowanie wejścia Polski do UE w ramach akcji „UNIA BEZ TAJEMNIC”, • -rozwijanie umiejętności pracy w zespole, radzenia sobie w trudnych sytuacjach, dyscypliny. 	dzieci młodzież należąca do ZHP
7.	Miejski Klub Sportowy 2000 „Tuszyn”	Organizowanie działalności sportowej – budowa, modernizacja obiektów sportowych oraz udział w zawodach	kluby sportowe, młodzież, dzieci
8.	Polski Związek Wędkarski	poznawanie przyrody i znajomości zasad gospodarki rybacko-wędkarskiej	członkowie związku
9.	Stowarzyszenie „KROKUS” Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc ludziom z problemem alkoholowym i ich rodzinom, • kształtowanie u swoich członków dążenia do całkowitej abstynencji. 	osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny
10.	Klub Sportowy „FENIX TEAM” Tuszyn Strong Man	<ul style="list-style-type: none"> • programowanie życia sportowego, • uczestniczenie w różnych przejawach i formach życia sportowego, • uczestniczenie w imprezach sportowych. 	wszyscy mieszkańcy
11.	Stowarzyszenie „HETMAN”	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć dla osób z wszystkich grup wiekowych • organizacja sekcji sportowych. 	dzieci, młodzież i osoby dorosłe

12.	Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju i Aktywizacji Wsi „Dolina Dobrzyńki”	<ul style="list-style-type: none"> • działalność na rzecz poprawy poziomu społecznej edukacji i ochrony przyrody, • działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnej. 	
13.	OSP Głuchów	<ul style="list-style-type: none"> • gaszenie pożarów, • organizowanie zespołów do ustalania stanu ochrony przeciwpożarowej w miejscowości własnej i pomocy wzajemnej, • przedstawianie organom władzy samorządowej i administracji rządowej wniosków w sprawach ochrony przeciwpożarowej, • organizowanie spośród swoich członków pododdziałów pożarniczych, • prowadzenie podstawowego szkolenia pożarniczego członków OSP i współdziałanie z Państwową Strażą Pożarną w organizowaniu szkoleń funkcyjnych OSP, • organizowanie młodzieżowych kobiecych drużyn pożarniczych, • organizowanie zespołów świetlicowych, bibliotek, orkiestr, teatrów amatorskich, chórów, sekcji sportowych i innych form pracy społeczno-wychowawczej i kulturowo-oświatowej, • organizowanie zawodów sportowych i imprez propagujących kulturę fizyczną, • prowadzenie innych form działalności mających na celu wykonanie zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej. 	mieszkańcy gminy
14.	OSP Górki Duże		
15.	OSP Jutroszew		
16.	OSP Kruszów		
17.	OSP Mąkoszyn		
18.	OSP Modlica		
19.	OSP Syski		
20.	OSP Szczukwin (KSRG)		
21.	OSP Tuszyn (KSRG)		
22.	OSP Tuszyn Las (KSRG)		
23.	OSP Wodziniek (KSRG)		
24.	OSP Wola Kazubowa		

Dane Urzędu Miasta w Tuszynie.

W 2012 roku w gminie Tuszyn były 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego, tj. Parafia pw. Św. Witalisa w Tuszynie oraz Parafia pw. Św. Krzysztofa w Tuszynie- Lesie, oraz 1 związek wyznaniowy.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje

oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, który jest podmiotem analizy, i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań na rzecz ograniczenia zjawiska bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet oraz osób w wieku 45 lat i więcej, • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony wpływ na dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy • niewielka skala działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby bezrobotne wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia przy wykorzystaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujący się poziom bezrobocia, w tym wśród kobiet i osób w wieku 45 lat i więcej • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • rosnąca liczba osób bezrobotnych wymagających aktywizacji • zbyt mała liczba inwestorów tworzących w gminie nowe miejsca pracy • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy

<ul style="list-style-type: none"> • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • przez kończącą edukację młodzież • utrzymujący się poziom nielegalnego zatrudnienia w gminie • postępujące zjawisko ubóstwa wśród mieszkańców gminy
--	---

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie pracy socjalnej w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży • koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • rozwijanie w gminie opieki przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego • podejmowanie działań na rzecz rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego w gminie • podnoszenie poziomu nauczania w gminie • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia • podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dostępności opieki medycznej dla mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak analiz potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia • brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin • ograniczone działania w zakresie rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • niski stopień upowszechniania idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie • możliwość kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w gminie • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • zwiększająca się świadomość zdrowotna mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • nieodpowiednie warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej • niedostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • brak grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin • niewystarczający dostęp do opieki przedszkolnej oraz placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz opieki przedszkolnej w gminie • nieodpowiednia do potrzeb liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego • mała liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • nieodpowiednia dostępność opieki medycznej w gminie

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie w gminie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych • diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • inicjowanie powstawania w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • pozyskiwanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • prowadzenie poradnictwa prawnego i psychologicznego oraz interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie w gminie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • niezapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • niekierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin mogących skorzystać ze wsparcia psychospołecznego i prawnego • rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • funkcjonowanie w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • zwiększająca się kadra pracująca z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi 	<ul style="list-style-type: none"> • niska liczba osób wyleczonych z uzależnień • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • zwiększająca się liczba osób wymagających objęcia działaniami zespołu interdyscyplinarnego • zwiększająca się liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych • brak w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

<ul style="list-style-type: none"> • i dotkniętymi przemocą w rodzinie • zwiększająca się wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień • zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych • zwiększająca się liczba rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie 	
--	--

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie problemu bezdomności • informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • zapewnianie osobom bezdomnym schronienia • udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin • prowadzenie działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania zapobiegające bezdomności i na rzecz bezdomnych • brak standaryzacji usług świadczonych osobom bezdomnym • brak działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych • brak wsparcia dla osób wychodzących z bezdomności • brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • brak działań mających na celu zwiększenie akceptacji społecznej osób bezdomnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • istnienie w gminie problemu bezdomności • zwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • rosnąca liczba osób bezdomnych wymagających schronienia • nieodpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym • rosnąca liczba osób bezdomnych zmagających się z bezrobociem • niska liczba osób wychodzących z bezdomności • ograniczone możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • istnienie zjawiska minimalizowania problemów osób bezdomnych • niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych

Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • badanie liczebności osób starszych • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin 	<ul style="list-style-type: none"> • dysponowanie nieodpowiednią liczbą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup wsparcia i instytucji

<p>w sprawowanie opieki nad osobami starszymi</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej • podejmowanie działalności prozdrowotnej wśród osób starszych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych • podejmowanie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie 	<p>działających na rzecz osób starszych</p> <ul style="list-style-type: none"> • niezapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu) • brak działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych • brak działań w celu umożliwienia osobom starszym kontynuowania aktywności zawodowej • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych • brak działań inicjujących w gminie wolontariat na rzecz osób starszych • niezapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w gminie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • dobra dostępność domów pomocy społecznej zadowolający • rosnący udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych • funkcjonowanie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób starszych w gminie • ograniczona liczba osób starszych korzystających usług opiekuńczych • brak dostępu osób starszych do małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu) • niski poziom życia osób starszych w gminie • mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową • występowanie zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych • nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu • migracja osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • uczestniczenie w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • podejmowanie działań mających na celu 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym • brak wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych • brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych • brak współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym • ograniczone działania inicjujące w gminie wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych

<p>zwiększenie społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • istnienie w gminie bazy rehabilitacyjnej • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca w gminie liczba osób niepełnosprawnych • rosnąca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników MOPS-u • zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia • brak w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie • nieposiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • rosnąca liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dysponowanie odpowiednią do potrzeb liczbą pracowników socjalnych • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego • diagnozowanie problemów społecznych w gminie • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • poprawianie jakości obsługi klientów MOPS-u • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprzeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • brak działań inicjujących powstawanie w gminie nowych placówek pomocy społecznej • brak bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach mogących świadczyć pomoc mieszkańcom gminy • ograniczone działania inicjujące wolontariat w gminie

pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze wykształcona kadra zatrudniona w miejscowym Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klientów MOPS-u, • świadomość władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej • istnienie organizacji pozarządowych w gminie • włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie • niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie • niewystarczająca wiedza pracowników pomocy społecznej na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • niedofinansowany system pomocy społecznej • mała liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia

22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn obejmowała kilkanaście zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2014-2020. Zostały one przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w gminie obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

- 1. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:**
  - wzmocnienie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania,
  - wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie,
  - pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
  - zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
- 2. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:**
  - zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
  - wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
  - pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym poprzez:

- usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
- ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego poprzez:

- przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego poprzez:

- doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
- wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2014-2020, jest następująca:

**Stwarzanie mieszkańcom gminy Tuszyn
możliwości rozwoju, zaspokajanie ich potrzeb
oraz dążenie do integracji społecznej**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Cel strategiczny 1.:

Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
3. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
4. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
2. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników MOPS-u i placówek oświatowych.
3. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz ustanawianie, w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
4. Udzielanie przez MOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Zapewnienie rodzinom (w tym rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi) oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego), terapii rodzinnej.
6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
7. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocą w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocą w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Kontynuowanie działalności funkcjonującego w gminie Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
5. Kontynuowanie działalności funkcjonujących w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży; podejmowanie działań w kierunku rozszerzenia ich oferty oraz utworzenia nowych placówek.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
7. Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocą w rodzinie.
8. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocą w rodzinie.
9. Zintensyfikowanie działalności zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocą w rodzinie.
10. Zapewnienie, w razie potrzeby, osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
11. Kierowanie, w razie potrzeby, sprawców przemocą w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
12. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocą w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocą w rodzinie.
13. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocą w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Podnoszenie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych oraz wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania.
2. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice).
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy).
4. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć), przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.
5. Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych, m.in. poprzez prowadzenie nauczania indywidualnego oraz likwidowanie barier architektonicznych.

6. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności, organizowanie wycieczek.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zwiększenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
3. Zwiększenie w gminie dostępności usługi medycznych na poziomie specjalistycznym – zwiększenie liczby lekarzy specjalistów w gminnym ośrodku zdrowia.
4. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
5. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Szczegółowe działania w zakresie wspierania rodziny oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych zawierają gminne programy wspierania rodziny oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Miasta, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Szkoła ponadgimnazjalna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łodzi, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koluszkach, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki służby zdrowia, całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki wsparcia, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie „Krokus” Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy, kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba rodzin wspierających,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba osób objętych pomocą w ramach Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia,
- liczba sprawców przemocy w rodzinie skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,

- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego oraz liczba dzieci i młodzieży objętych w ich ramach opieką,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w obiektach służących dzieciom i młodzieży,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce,
- poprawy dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia,
- zwiększenia dostępności opieki zdrowotnej.

Cel strategiczny 2.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku i odzieży) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
7. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez MOPS.

4. Promowanie gminy w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy; oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów.
5. Wspieranie przedsiębiorczości w gminie.
6. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
7. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
2. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
3. Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych.
4. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Miasta, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi, szkoła ponadgimnazjalna, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska poza gminą, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby osób bezrobotnych,
- wzrostu liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych,
- zmniejszenia liczby osób zagrożonych bezdomnością.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
2. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
5. Zwiększenie dostępu osób starszych do informacji o możliwych formach wsparcia.
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z Kościołem,
7. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi.
3. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach, m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet.
5. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami gminy.
6. Zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie.
7. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy:

- likwidacji barier,
  - zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego,
  - organizacji przedsięwzięć w zakresie sportu, kultury i turystyki,
  - zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
9. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Miasta, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koluszkach, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoła ponadgimnazjalna, domy pomocy społecznej, placówki służby zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,

- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi,
- liczba grup i klas integracyjnych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w sporcie, kulturze i turystyce,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- zwiększenia liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 4.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów i strażników miejskich.
2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
4. Podejmowanie przez jednostki gminy i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. remont dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Miasta, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Straż Miejska, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Szkoła ponadgimnazjalna, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej w gminie oraz zachęcanie kolejnych pracowników do podjęcia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz w zawodzie pracownika socjalnego.
2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
3. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
4. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez utworzenie strony internetowej MOPS-u.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Kontynuowanie realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Inicjowanie w gminie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
3. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.
4. Zwiększenie dostępności informacji o sektorze pozarządowym działającym w gminie.
5. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
6. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zawiera Program współpracy Gminy Tuszyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Miasta, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych wspieranych przez samorząd gminy,
- liczba wolontariuszy,
- stopień dostępności informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych oraz działalności sektora pozarządowego.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

Tabela 42. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020

cel strategiczny	szacunkowa wielkość wydatków (w tys. złotych) w latach:						
	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
I	2.710.000,00 zł	2.818.400,00 zł	2.874.768,00 zł	2.932.263,36 zł	2.976.247,31 zł	3.020.891,02 zł	3.043.547,70 zł
II	1.127.200,00 zł	1.161.016,00 zł	1.181.333,78 zł	1.204.960,46 zł	1.229.059,66 zł	1.253.640,86 zł	1.278.713,68 zł
III	1.199.798,00 zł	1.209.080,00 zł	1.245.352,40 zł	1.270.259,45 zł	1.302.015,93 zł	1.328.056,25 zł	1.367.897,94 zł
IV	1.652.562,00 zł	1.702.123,00 zł	1.736.165,46 zł	1.770.888,77 zł	1.806.306,54 zł	1.842.432,68 zł	1.879.281,33 zł
V	369.505,00 zł	375.047,58 zł	375.130,71 zł	375.131,96 zł	380.758,94 zł	380.843,34 zł	386.555,99 zł

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2014-2020 będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem Burmistrza Miasta, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem Burmistrza Miasta.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie przekaże Burmistrzowi Miasta i Radzie Miejskiej, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2014-2020 będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

3.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2014-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Program współpracy Gminy Tuszyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

3.2. PROJEKTY

Prezentowane poniżej projekty powstały w trakcie prac nad strategią. Ich autorami są przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej. Projekty stanowią „bank pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

Projekt 1. „Wakacje na sportowo”

Wnioskodawca projektu

Szkoła Podstawowa Nr 2 w Tuszynie, ul. Poniatowskiego 11, 95-080 Tuszyn.

Cel główny projektu

Zorganizowanie wypoczynku czynnego w czasie wakacji dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.

Cele szczegółowe projektu

- rozwijanie zainteresowań sportowych,
- promowanie zdrowego trybu życia,
- profilaktyka zachowań niebezpiecznych.

Miejsce realizacji projektu

- sala gimnastyczna przy SP Nr 2 w Tuszynie,
- pływalnia „Oceanik” w Tuszynie,
- stadion miejski, kort tenisowy, bilard w hotelu „Grzegorzewski”.

Beneficjenci projektu

- dzieci i młodzież z rodzin dysfunkcyjnych,
- całe rodziny (pośrednio),
- nauczyciele wychowania fizycznego i trenerzy zatrudnieni do prowadzenia zajęć.

Partnerzy w realizacji projektu

- Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie,
- Pływalnia „Oceanik”
- Hotel „Grzegorzewski”.

Czas realizacji projektu

Lipiec – sierpień.

Projekt 2. „Zajęcia sportowe – rekreacja ruchowa, ćwiczenia siłowe”

Wnioskodawca projektu

Stowarzyszenie sportowe „Hetman”.

Cel główny projektu

Propagowanie zdrowego trybu życia poprzez treningi.

Cele szczegółowe projektu

- spędzanie czasu wolnego,
- lepsze metody zdrowego odżywiania się,
- regularne treningi i spotkania.

Miejsce realizacji projektu

Siłownia w Tuszynie, ul. Parkowa 3.

Beneficjenci projektu

Dzieci i młodzież z rodzin ubogich oraz dotkniętych alkoholizmem i narkomanią,

Partnerzy w realizacji projektu

- siłownia „Hetman” w Tuszynie,
- instruktorzy siłowni „Hetman”.

Czas realizacji projektu

Nieokreślony.

Projekt 3. „Sport to zdrowie, ruch to radość”

Wnioskodawca projektu

Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn.

Cel główny projektu

- organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- rozwijanie zainteresowań tanecznych i sportowych,
- podnoszenie kondycji fizycznej,
- rozwijanie talentów,
- zapobieganie nudzie.

Cele szczegółowe projektu

- wdrażanie do aktywnego spędzania czasu wolnego,
- poznanie zasad gier sportowych,
- nauka popularnych tańców,
- wyrabianie nawyku systematyczności ćwiczeń,
- umożliwienie uczestnictwa w kulturze i rekreacji (wystawy, kino, teatr, basen).

Miejsce realizacji projektu

Szkoła Podstawowa w Wodzinie Prywatnym.

Beneficjenci projektu

Uczniowie szkoły w wieku 6-13 lat.

Partnerzy w realizacji projektu

Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym,

Uczniowski Ludowy Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym.

Czas realizacji projektu

Cały rok.

Projekt 4. „Przedszkole dla każdego”

Wnioskodawca projektu

Szkoła Podstawowa w Wodzinie Prywatnym, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn.

Cel główny projektu

1. Objęcie opieką dzieci przedszkolnych przez dłuższy czas w ciągu dnia,
2. Rozwijanie samodzielności dzieci.

Cele szczegółowe projektu

- wdrażanie do samodzielności,
- rozwijanie słownictwa i umiejętności manualnych,

- wyposażenie dzieci w wiedzę o świecie.

Miejsce realizacji projektu

Szkoła Podstawowa w Wodzinie Prywatnym.

Beneficjenci projektu

Dzieci z obwodu szkoły oraz z okolicznych wsi.

Partnerzy w realizacji projektu

Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym.

Czas realizacji projektu

Cały rok.

Projekt 5. „Świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży”

Wnioskodawca projektu

Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn.

Cel główny projektu

1. Zapewnienie zorganizowanej opieki.
2. Rozwój zainteresowań, uzdolnień i umiejętności.
3. Zapobieganie nudzie, stworzenie miejsca, w którym młodzi ludzie mogliby się czuć bezpiecznie respektując ważne normy.
4. Spotkanie życzliwych dorosłych, którzy pomogą młodym ludziom zrozumieć otaczający ich świat i reguły nim rządzące, nauczą dokonywać własnych wyborów, przy widzeniu konsekwencji, jakie one za sobą niosą w dalszym życiu.

Cele szczegółowe projektu

- zapewnienie dzieciom i młodzieży miłego spędzania czasu wolnego,
- pomoc w odrabianiu lekcji,
- wzmocnienie poczucia własnej wartości,
- nauczenie radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- zbudowanie systemu oparcia i ochrony siebie,
- dostarczenie dzieciom i młodzieży wiedzy, np. edukacja z zakresu profilaktyki,
- zwiększenie umiejętności związanych z dbaniem o własny rozwój i zaspokojeniem swoich potrzeb.

Miejsce realizacji projektu

Remiza Wodzinek.

Beneficjenci projektu

Dzieci i młodzież szkolna.

Partnerzy w realizacji projektu

Gmina Tuszyn.

Czas realizacji projektu

Nieokreślony.

Projekt 6. „Świetlica wiejska”

Wnioskodawca projektu

Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym, ul. Szkolna 1, 95-080 Tuszyn.

Cel główny projektu

Integracja środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców działających na rzecz wsi oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i sportowej.

Cele szczegółowe projektu

- organizowanie zebrań mieszkańców wsi,
- swobodne spotkanie się różnych grup społeczności lokalnej,
- wspólne działania dzieci, młodzieży, dorosłych i osób starszych,
- rozwijanie zainteresowań,
- uczestnictwo w różnorodnych zajęciach,
- twórcze spędzanie czasu wolnego,
- udział w różnego rodzaju kursach i szkoleniach.

Miejsce realizacji projektu

Remiza Wodzinek.

Beneficjenci projektu

Społeczność lokalna – dzieci i młodzież, osoby dorosłe i starsze.

Partnerzy w realizacji projektu

Gmina Tuszyn.

Czas realizacji projektu

Nieokreślony.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuszyn na lata 2014-2020 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii	s. 5
--	------

Tabele:

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2012 roku	s. 18
Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w 2012 roku.....	s. 19
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2010-2012	s. 21
Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2010-2012	s. 22
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2010-2012	s. 22
Tabela 6. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2010-2012	s. 23
Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2012 roku.....	s. 23
Tabela 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki w 2012 roku	s. 24
Tabela 9. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012	s. 24
Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju w latach 2010-2012	s. 25
Tabela 11. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia	s. 25
Tabela 12. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy	s. 26
Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012.....	s. 27
Tabela 14. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2010-2012 ..	s. 28
Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2012	s. 28
Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2012/2013	s. 30
Tabela 17. Placówki kulturalne w gminie w 2012 roku	s. 32
Tabela 18. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2012 roku	s. 33
Tabela 19. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2012 roku	s. 35
Tabela 20. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy	s. 37
Tabela 21. Zakłady opieki zdrowotnej i Pogotowie Ratunkowe w gminie w 2012 roku.....	s. 40

Tabela 22. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2012 roku	s. 41
Tabela 23. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2012 roku	s. 41
Tabela 24. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2012 roku	s. 42
Tabela 25. Przepięstwa popełnione w gminie w 2012 roku	s. 43
Tabela 26. Stan zatrudnienia w MOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku...	s. 45
Tabela 27. Wykształcenie kadry MOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku..	s. 45
Tabela 28. Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2010-2012	s. 47
Tabela 29. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012.....	s. 47
Tabela 30. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012	s. 48
Tabela 31. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez MOPS w latach 2010-2012.....	s. 49
Tabela 32. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2010-2012.....	s. 50
Tabela 33. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2010-2012	s. 51
Tabela 34. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2012 roku	s. 52
Tabela 35. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	s. 53
Tabela 36. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	s. 54
Tabela 37. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	s. 54
Tabela 38. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	s. 55
Tabela 39. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2010-2012	s. 56
Tabela 40. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2010-2012.....	s. 57
Tabela 41. Organizacje pozarządowe w gminie w 2012 roku.....	s. 67
Tabela 42. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020.....	s. 94

Wykresy:

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	s. 60
---	-------

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie	s. 61
Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca	s. 62
Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?	s. 63
Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?	s. 64
Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?	s. 64
Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?	s. 65
Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	s. 66